ҚИШЛОҚ ҲАЁТИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ГАЗЕТАСИ

1974 ЙИЛ 1 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

МУАССИСЛАР ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ВА СУВ ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИ, «ЎЗМЕВАСАБЗАВОТУЗУМСАНОАТ» УЮШМАСИ

1996 йил 17 декабрь. Сешанба № 97 (5.769) сотувда эркин нархда

ИСЛОҲОТЛАР ЙЎЛИГА ҚАТЪИЯТЛИ БЎЛИШ — БУГУНГИ КУН ТАЛАБИ

Илгари хабар қилинганидек, 14 декабрь куни халқ депутатлари Бухоро вилоят Кенгашининг навбатдан ташқари сессияси булди. Унда мазкур вилоятдан сайланган Узбекистон Республикаси Олий Мажлиси депутатлари, туман ва шаҳар ҳокимлари, бир қатор вазирликлар, идора ва ташкилотларнинг раҳбарлари иштирок этди.

Сессияда ташкилий масала кўрилди. Мавлон Раҳмонов бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан вилоят ҳокими вазифасидан озод этилди.

Президент Ислом Каримов тавсиясига биноан республика молия вазирининг ўринбосари лавозимида ишлаб келаётган Самойдин Ҳусенов Бухоро вилояти ҳокими этиб тасдиқланди.

Сессияда Президент Ислом Каримов нутқ сўзлади. Юртбошимиз ўз нутқида вилоятдаги ижтимоий-иқтисодий аҳволни чуқур таҳлил қилиб, ислоҳотларни ривожлантиришда вилоят фаоллари, меҳнаткашлари олдида турган муҳим вазифалар хусусида батафсил тўхталди.

Ислоҳотларни самарали амалга ошириш учун одамлар қалбида ишонч ва ғурур туйғуларини уйғотмоқ зарур, деди Президент. Одам Ватани, она юрти, буюк аждодлари, қолаверса, ўз ота-онаси билан ҳам ғурурланиши даркор. Шунда у ўзида куч-ғайрат ҳис этади, буюк ишларнинг уддасидан чиқишга қодир бўлади. Ғурурли одамни эса ҳеч қачон енгиб бўлмайди.

Шу ўринда бозорлар мамлакат иқтисодининг кўзгуси экани хусусида ҳам тўхталиб ўтишга тўғри келади. Зеро, ғурурли халқ, ўз қадрини билган давлат бозорларининг сифатсиз — усти ялтироқ, ичи қалтироқ, бошқа жойларда ўтмай ётган моллар билан тўлишига йўл қуймайди.

Кейинги йилларда бизнинг бозорларимизда ана шундай сифатсиз моллар анча кўпайиб кетди.

Гап нима ҳақда бормоқда? Агар биз сохта обрў топмоқчи бўлсак, олтин ва валюта

Халқ депутатлари Бухоро вилоят Кенгашининг сессиясида

А.ТЎРАЕВ олган сурат (ЎзА).

заҳираларимиз ҳисобидан турли-туман, сифатли-сифатсиз моллар келтириб, бозорларимизни тўлдириб ташлашимиз мумкин, деди Ислом Каримов. Лекин, бу келажак авлодлар ризқини қийиш бўларди. Ўзимизда ишлаб чиқариш ривожланмай қолади. Корхоналаримиз инқирозга юз тутиб, ишсизлик кўпаяди. Бошқача айтганда, биз ана шу товарларни сотиб олиш орқали бошқа мамлакат фуқароларини иш билан таъминлаган бўламиз. Бу ўз оёғига болта уриш эмасми? Ундан кўра ана шу маблағларни янги технология жорий этишга, замонавий асбоб-ускуналар сотиб олиб, ўзимизда ишлаб чиқаришни ривожлантиришга сарфлаш керак. Халқимиз ўзингдан чиққанига не етсин, деб бежиз айтмаган-ку!

Таҳлиллар шуни кўрсатдики, 1400 та четдан мол олиб келиш билан шуғулланадиган ҳар хил фирма бор экан. Улар молни олиб келади, сотади, биз эса уларнинг маблағини олтин ва пахтамиз эвазига келган эркин валютага алмаштириб— конвертация қилиб берамиз. Шу йилнинг ўзидаёқ қарийб 1 миллиард АҚШ доллари миқдорида ана шундай мол олиб келинибди. Ҳолбуки, уларга ҳеч ким бундай кафолат бермаган.

Биз бугунги кунда эҳтиёжимиз учун нима керагу, нима керак эмаслигини аниқлаб чиқдик. Зарур товарларни олиб келиш билан шуғулланадиган 285 фирмани белгилаб, уларга пулини конвертациялаш кафолатини бердик.

Бу, бозоримизни эгаллаб олмоқчи бўлганларга, ўзимиздаги айрим чаққонларга хуш келмайди, албатта. На чора, ўз бозорини ҳимоя қилиш ҳам давлатнинг муҳим вазифаларидан бири. Акс ҳолда, бояайтганимдек, бошқаларга қарам бўлиб қолиш, кейин халқаро молия ташкилотларидан қарз сўраб, йиллар давомида ана шу қарзларнинг устама фоизини тўлаш учун ишлашга тўғри келади.

Бу йил валюта биржасида 3 миллиард 400 миллион АҚШ доллари сотилди, деди давлатимиз раҳбари. Ниятимиз ана шу маблағнинг 70 фоизидан ортиғини замонавий технология олиб келишга сарфлашдир. Бизда «УзДЭУавто», Қоровулбозордаги нефтни қайта ишлаш заводи каби қурилишлар кўп.

Тошкент қишлоқ хўжалик машинасозлиги заводи негизида АҚШ билан ҳамкорликда «КЭЙС» комбайнлари, янги замонавий тракторлар чиқарадиган қўшма корхона барпо этяпмиз. Валютамизни енгил-елпи маҳсулотларга эмас, ана шундай қурилишларга ишлатсак, бозоримиз ҳам тўлади. Муҳими, ҳеч кимга қарам бўлмаймиз. Узбекистон дунё ҳамжамиятида ўз ўрнини эгаллаши керак, деганда биз ана шундай истиқболни назарда тутамиз.

Президент Бухоро вилоятини ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш масалалари ҳақида гапириб, бу борада келажак дастурини ишлаб чиқиш зарурлигини таъкидлади. Унда ислоҳотларни чуқурлаштириш, маданият ва маънавиятни юксалтириш, пахта ва ғалла етиштиришни кўпайтириш, ернинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, ирригация ва дренаж тармоқларини таъмирлаш борасидаги тадбирлар аниқ белгиланиши лозим. Бусиз юқори ҳосил олиб бўлмайди. Энг муҳими, дастурни амалга оширишда ички имкониятлар ҳисобга олиниши, керак бўлса, бу ишга республика вазирлик ва ташкилотларини ҳам жалб этиш даркор.

Ислом Каримов яна бир масалага эътиборни каратди. Вилоятдаги иқтидорли ёшларни тараққий топган давлатларга ўқишга юбориш, бу борада келажак 5-10 йилни кўзлаб иш тутиш лозим. Уларга кенг йўл очиб, бор қобилиятларини намоён этишлари учун зарур муҳит яратилиши керак.

Вилоятдаги ҳозирги аҳволнинг асл сабаби фақаттина моддий масалаларда эмас, деди Ислом Каримов. Иқтисодий муаммолар ўз йўлига, уларни ечиш мумкин. Энг асосий сабаб, бу ерда эски замон иллатларидан, шўро мафкураси асоратларидан халос бўлолмаяптилар. Янги замон руҳини ҳис этиш қийин кечяпти. Лекин бой тарих ва маданият вориси бўлмиш Бухоро вилояти ўз қиёфасига эга бўлиши, салоҳиятини тўла намоён этиши керак.

Ҳар бир етакчи, ҳар бир фаол мендан ҳаётда нима, қандай из қолади, деган ақидага амал қилиб ишлаши лозим.

Шу куни Президент Ислом Каримов Бухоро шаҳридаги таъмирлаш ишлари қизғин давом этаётган «Минораи калон» мажмуини кўздан кечирди. Уни асл ҳолига қайтариш зарурлигини таъкидлаб, Самарқандда обидаларни таъмирлаш чоғидаги тўпланган тажрибалардан фойдаланиш, қадимий ва замонавий меъморчилик усулларини уйғунлаштириш борасида тавсиялар берди.

Қоровулбозорда иқтисодий мустақиллигимизни таъминлашда муҳим аҳамият касб этадиган улкан иншоот — нефтни қайта ишлаш заводи бунёд этилмоқда. У қарийб 300 гектар майдонни эгаллайди. Заводнинг биринчи навбати келгуси йил ёзида ишга тушади. Заводнинг техник лойиҳаси учун 262 миллион АҚШ доллари сарфланмоқда.

Давлатимиз бошлиғи қурилиш ишларининг бориши билан танишди. Муҳандислар билан мулоқотда бўлди. Ишга тушириш жараёнида инобатга олиниши лозим бўлган жиҳатлар ҳақида уларга маслаҳатлар берди.

Ислом Каримовнинг Бухоро вилоятига сафари чоғида унга республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Журабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари Т. Алимов, Б. Ғуломов, Бош вазир ўринбосари М. Усмонов ҳамроҳлик қилди.

Аҳмад ХЎЖА,
ЎзА махсус мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

С. Қ. ҲУСЕНОВНИ БУХОРО ВИЛОЯТИНИНГ ҲОКИМИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Узбекистон Республикаси Конституциясининг 93-(12-банди) ва 102-моддаларига мувофиқ:

Самойдин Қосимович Ҳусенов Бухоро вилоятининг ҳокими этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1996 йил 14 декабрь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

М. Р. РАҲМОНОВНИ БУХОРО ВИЛОЯТИНИНГ ҲОКИМИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

Мавлон Раҳимович Раҳмонов бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан Бухоро вилоятининг ҳокими вазифасидан озод қилинсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1996 йил 14 декабрь.

ИЖАРАЧИ КАРТОШКАКОРЛАР

Бозор иқтисоди боқимандаликни ёқтирмайди. Унумдорликни ошириш ўрнига, баҳоналарни рўкач қилиб ўтирганлар охири пушаймон қилади. Яккабоғ туманидаги «Қизил сув» жамоаси тоғёнбағридаги фойдаланилмай ётган ерларни ўзлаштириб кузги картошка экишни режалаштирди. Хўжаликдаги 40 дан ортиқ оилавий ижарачиларга шартнома асосида ана шу ерлар бўлиб берилди. Ерни ҳайдаш, яхши навли картошканинг уруғини келтириб беришга маъмурият ёрдам қилди. Бу майдонларга сув келтириш ишлари ҳам пухта амалга оширилди. Хўжаликнинг Зоқча, Кўл, Татар, Сувлисой, Ҳайдарбулоқ, Нав қишлоқларида 40 гектар ер ўзлаштирилиб кузги картошка сифатли экилди, меҳр билан парвариш қилинди.

Хўжаликда картошкани ривожлантириш ва мўл ҳосил етиштириш иши бош агроном Санақул Қурбоновга бириктилди. Ҳалол меҳнат ўзининг самарсини берди. Картошкакорлар шартномага асосан 70 фоиз ҳосилни хўжаликка, 30 фоизини эса ўзларига қолдирдилар. 450 тонна картошка бугунги кунда совуққхонада сақланмоқда.

Ижарачилардан Ҳасан Муҳаммадиев, Арслон Лутфиллаев, Тоштемир Файзуллаев, Абди Муҳаммадиев, Шермахмат Саидов, Тиркаш Саидов каби картошкакорлар ўз зиммаларидаги шартномаларни 130-140 фоиз қилиб бажардилар. Тадбиркорлик хўжалик учун ҳам, сабзавоткорлар учун ҳам катта даромад берди. Ҳозирги вақтда хўжалик ишчиларига картошка тарқатилмоқда, бартер йўли билан заводлардан ун ва ёғга картошка алмаштириб, аҳолини озиқ-овқат билан таъминлаш ишлари амалга оширилмоқда.

— Келгусида картошкачиликни янада ривожлантириб, унинг майдонини 60 гектарга етказамиз, — дейди хўжалик бошқаруви раҳбари Бахтиёр Исмоилов. — Бу майдонларга аввал эртаги, кейин эса картошкани такрорий экин сифатида экиб 800 тоннага яқин ҳосил етиштиришни режалаштирмоқдамиз. Бунинг учун ижарачилар ҳозирданоқ тайёргарлик ишларини олиб бормоқдалар.

Х. ТЎРАЕВ.

Қ/ҳаёти 1996/17 дек. № 97

ФЕРМЕР КИРОЙИ ШУНДАЙ БЎЛСА!

Қизилтепа район «Варозун» жамоа хўжалиги қошида фаолият кўрсатиб келаётган «Шавкат» фермерлар уюшмаси ўзининг ихчам МТПсига эга. Озуқа экинларини экиш, парвариш қилиш ва йиғиштириб олиш ишлари бу ерда тўла техника зиммасига юклатилган. Бу ҳол жамоани юксак унум билан ишлаб, яхшигина даромад қилишига имкон бермоқда. Уюшма соф фойдадан бу йил яна иккита трактор сотиб олиб, техника базасини мустаҳкамлади. Озуқа учун экилган маккажўхоризорлар янги техника ёрдамида саранжом қилиниб сифатли емиш тайёрланди. Майдонлар кетма-кет шудгор қилинди. Фермерлар бу йил бостирган силос ғарамлари ўтган йилдагидан қарийб 1,5 баравар кўпдир.

Яқинда фермерлар ўз кучлари билан 100 бош қорамолга мўлжалланган бинони қуриб битказишди. Янги молхона қатор қулайликларга эга. Чунончи, ҳавони алмаштирадиган шабадагичлар ўрнатилган. Молбоқарлар учун ҳамма шарт-шароит ва қулайликлар мавжуд. Фермада ишловчилар вақтида маош олишади, бошқа ёрдамдан баҳраманд бўладилар. Фермерлар уюшмасининг банкдаги ҳисобида доимо пул бор.

Уюшманинг аҳил жамоаси дастлаб фаолият бошлаганда 30 бош қорамол бор эди. Бугун уларнинг сони беш баробар кўпайди. «Шавкат» фермерлар жамоаси асосан «Қизил чўл» зотли молларни парвариш қилиб, сут ва гўшт маҳсулотлари етиштиради. Гўшт асосан шу атрофдаги қишлоқлар дўконида сотилади. Жамоа хўжалигига қарашли иккита боғчага ҳар куни 50 литрдан сут ярим нархда ажратилади.

Йил сайин ривожланиб, кенгайиб бораётган бу фермерлар уюшмасига моҳир ташкилотчи Муҳаммад Насуллаев бошчилик қилиб келмоқда. Тўрт йил бурун у фермер бўлишни орзу қилганлар бошини қовуштириб, улардан ишчан жамоа тузди. Қарз берадиган муассисларни излаб топди, мол сотиб олди. Ишлаб чиқаришни самарали ташкил қилиб, уюшманинг қад ростлаши учун алоҳида ғайрат ва тадбиркорлик кўрсатди.

«Шавкат» фермерлар уюшмаси чорва маҳсулотлари етиштириш билан кифояланмаяпти. Улар қаровсиз ётган майдонларни эпақага келтириб, теракзор барпо қилишди. 5000 дона Калифорния терак қаламчаларини экишганди. Ҳозир улар вояга етай деб қолган. Шунингдек уюшма бошоқли дон экиб, сара уруғлик тайёрлаш билан ҳам шуғулланади. Ҳар йили 5-6 хўжаликка уруғлик етиштириб сотишади. Изланиб,, унумли меҳнат қилиб, ҳар йили миллион сўмдан ошириб соф даромад қилаётган фермерлар уюшмаси фақат ўзлари учун ишлаётгани йўқ. Соф фойданинг бир қисмини ногиронларга, нафақахўрларга, кам таъминланган оилаларга тарқатишади. «Шавкат» фермер уюшмасининг мақсади ҳам олижаноб «Мамлакат миқёсида серобгарчилик ва мўл-кўлчиликни вужудга келтиришга шавкатли меҳнатлари билан муносиб ҳисса қўшишдир.

Б. ЭГАМОВ.

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ БУХОРО ВИЛОЯТИ СЕССИЯСИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Муҳтарам халқ депутатлари!

Азиз дўстлар!

Авваламбор сизлар билан қадимий Бухоро заминида юз кўришиб турганимдан ғоят хурсанд эканимни изҳор этишга ижозат бергайсизлар.

Ер юзида Бухоронинг таърифини эшитмаган, уни билмаган, уни умрида бирор марта ўз кўзи билан кўришни орзу қилмаган маърифатли одам йўқ десак, асло хато бўлмас.

Бухоро нафақат Ўзбекистонни, балки бутун Марказий Осиё минтақасини дунёга машҳур этган. Унга Бухорои шариф деган ном бежиз берилмаган. Негаки, бу муқаддас заминда Абу Али ибн Сино, Абу Бакр Муҳаммад Наршахий, Имом Бухорий, Хожа Баҳоуддин Нақшбанд ва унинг пиру устозлари — Абдухолиқ Ғиждувоний, Хожа Ориф Ревгарий, Хожа Маҳмуд Фағнавий, Хожа Али Ромитаний, Муҳаммад Сомосий, Саййид Мир Кулол, кейинги замонларда Садриддин Айний, Абдурауф Фитрат, Файзулла Хўжаев, Иброҳим Мўминов каби улуғ зотлар ўтганки, уларнинг номларини ёдлаш ва эъзозлаш ҳар бир ватандошимиз, ҳар бир инсоннинг бурчидир.

Бу муборак заминда утган азиз-авлиёларнинг руҳлари қўллаган Бухоро аҳлини биз ҳаммамиз қўли гул, дили соф, иймони бутун ва иродаси бақувват кишилар сифатида жуда яхши биламиз ва ҳурмат қиламиз.

Вилоятнинг табиий шароити анча мураккаб. Сув танқчил, жазирама иссиқ, бир тарафи қум ва саҳролардан иборат. Мана шундай оғир ва машаққатли аҳволда чўлу биёбондан ўзлаштириб олинган заминда беҳисоб инсонларнинг меҳнати бор. Бухоронинг ҳар қарич ери деҳқонларнинг пешона тери билан суғорилган, деб айтсак муболаға бўлмайди.

Бухоро аҳли ана шундай заҳматкаш, ишнинг кўзини биладиган халқ. Ўтмишда ҳам, кейинги замонларда ҳам бухороликлар ташаббускорлиги, янгиликка ташналиги билан халқимиз орасида машҳур бўлганлар. Яхшилаб эслаб кўрсак, пахтачиликда ҳам, чорвачиликда ҳам, бошқа талай соҳаларда ҳам бухороликлар кўп марта ибрату намуна кўрсатганлар.

Бухоронинг ерости ва ерусти бойликлари, моддий потенциали жуда буюк. Хорижий сармоя иштирокида қурилаётган нефтни қайта ишлаш заводини олиб қарайлик. Бу улкан корхона ҳали битмасдан туриб бутун жаҳон аҳлининг тилига тушди. Бунинг сабаби бор, албатта. Чунки бу завод Ўзбекистон давлатининг нефть мустақиллиги дастурида беқиёс ўрин тутади.

Ёки Бухоро зардўзлари меҳнатини олиб қарайлик. Бундай санъат, бундай маҳорат ер юзида топилмайди. Бухорои шарифнинг зардўзи дўппилари, зар чопонлари, зар ковушлари, турли зар безаклари дунёдаги энг машҳур музейларнинг фахрига айланган.

Ҳурматли депутатлар!

Кейинги йилларда вилоятда аҳоли турмуш даражасини кўтариш, иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш борасида бир қатор ишлар қилинди. Жумладан, шу йилнинг ўтган ўн ойида саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш бирмунча кўпайди.

Вилоятда хусусийлаштириш ва мулкни давлат ихтиёридан чиқариш жараёнлари тобора чуқурлашмоқда. Шу йилнинг ўзида 3 мингга яқин хусусий ва кичик корхона рўйхатдан ўтказилди. Уларнинг умумий сони қарийб 7 мингтага етди. Ишлаб чиқаришда ва хизмат соҳасида нодавлат секторнинг ҳиссаси тобора ошиб бормоқда. Жумладан, саноат, қишлоқ хўжалиги ва савдода бу рақам 95-98 фоизни ташкил этмоқда.

Бозор инфраструктурасини ривожлантириш борасида ҳам маълум тадбирлар амалга оширилди.

Лекин, афсуски, қилинаётган ишларга тан берган ҳолда вилоятда юқорида зикр этилган эзгу мақсадларга хизмат қилувчи туб ислоҳотларга, инсонлар ғайрати ва ташаббусига кенг йўл очиб берилди, мавжуд имкониятлардан оқилона фойдаланилди, деб айтолмаймиз.

1996 йилнинг ўн ойи мобайнида ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 29 корхона 270 миллион сўмлик саноат маҳсулотлари, 22 корхона эса 144 миллион сўмлик халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни камайтирди.

Вилоят бўйича жон бошига халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш 5 минг 350 сўмни ташкил этган бўлса, бу кўрсаткич Олот, Пешку, Жондор туманларида 400-500, Ғиждувон ва Вобкент туманларида бор -йўғи 300 сўмдан иборат, холос.

Вилоятда озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажми 1991 йил кўрсаткичидан анча орқада қолмоқда. Ўтган йили макарон маҳсулотлари, мева-сабзавот консервалари, нон ва нон маҳсулотлари ишлаб чиқариш 2 баравар, гўшт маҳсулотлари ишлаб чиқариш 4 баравар камайган бўлса, қандолат маҳсулотлари ишлаб чиқариш эса қарийб 10 баравар кам бўлган.

Айни даврда озиқ-овқат маҳсулотларини четдан келтириш 31 миллион АҚШ долларини ташкил этади. Буни қандай баҳолаш мумкин? Ахир, шунча маблағга илғор технологияни сотиб олиб, шу ернинг ўзида маҳсулот ишлаб чиқариш мумкин эди-ку?!

Қачонгача энг керакли, кўпчилик истеъмол қиладиган озиқ-овқат ва бошқа товарларни четдан олиб келишга муҳтож бўлиб ўзгаларга қарам бўлиб қоламиз?

Ҳолбуки, мамлакатимизда хорижий инвестицияларни жалб қилиш, энг илғор технологияларни олиб келиш учун тегишли ҳуқуқий асослар яратилган. Лекин, минг афсуски, бундай яратувчилик ишларида вилоят раҳбарларининг сусткашлиги кўринмоқда.

Вилоятда хорижий инвестицияни жалб қилиш асосида ишлаб чиқаришни кенгайтириш, эски ускуналарни янгилаш, энг илғор технологияларни ўзлаштириш асосида юқори сифатли, рақобатбардош маҳсулотлар ишлаб чиқаришга етарли даражада эътибор берилмаяпти.

Бухорода ишбилармон, тадбиркор одамлар кўплаб топилади. Гап ана шундай кишиларни топиб, уларни рағбатлантириб, муаммоларни ўз вақтида ҳал қилиб, йўлини очиб беришда қолган.

Яна бир нарсани очиқ айтишимиз керак: четдан эркин валютага маҳсулот келтиришдан айрим одамлар манфаатдор. Шунинг ҳисобидан мўмай даромад олмоқда. Уларнинг жиловини тортиш қўлимиздан келади, албатта.

Ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг сифати билан вилоятда ҳеч ким шуғулланмаяпти. Масъул шахслар маҳсулот умумий ҳажми билан кифояланиб қолмоқда.

Вилоят омборларида бугун 1 миллиард сўмлик тайёр маҳсулот сотилмай қолганига ажабланмаса ҳам бўлади.

Рўйхатдан ўтган 43 та қўшма корхонанинг атиги 14 таси фаолият кўрсатмоқда, холос. 3 та қўшма корхона тарқалиб кетиш арафасида турибди.

Қишлоқ жойларида ташкил этилган 8 та қўшма корхонанинг ярми ишламаяпти.

Вилоят бўйича 320 миллион сўмлик ускуналар ўрнатилмай ётибди. Бу ускуналарнинг асосий қисми эркин валютага — 524 минг АҚШ долларига сотиб олинган.

Шунча ускунани қор-ёмғир остига ташлаб қўйган амалдорларга яна нима дейиш мумкин?

Корхоналарни давлат тасарруфидан чиқариш, мулкчиликнинг хусусий ва ҳиссадорлик шаклларини жорий этиш борасида ҳам камчиликлар кўп. Мулкчиликни тарғиб-ташвиқ қилиш, унинг моҳиятини тушунтириш борасида ишлар жуда суст олиб борилмоқда. Бир кўринишда бундай муҳим вазифаларни кўпчилик раҳбарлар ўзи чуқур тушунмаганга ўхшайди.

Қуриб тугатилмаган иншоотлар, фойдаланилмай бўш ётган бинолар ва ишлаб чиқариш воситаларини «кимошди» усулида сотишга жиддий эътибор берилмаяпти. Вилоятда «кимошди» савдосига қўйса бўладиган 1000 дан ортиқ объект бўла туриб, улардан бор-йўғи 89 тасигина савдога қўйилган, холос.

Вилоятдаги 11 та тумандан 10 тасида кўчмас мулкни хусусийлаштиришдан олинадиган тушумлар режаси бажарилмади.

Қишлоқ хўжалиги соҳасидаги ишлар ҳам кўнгилдагидек эмас. Ваҳоланки, мамлакат деҳқончилик саноатида Бухоро вилоятининг тутган ўрни ва мавқеи катта.

Умуман, **деҳқончилик маданиятини ошириш, ерга муносабатни ўзгартириш, қишлоқ хўжалиги маҳсулдорлигини кўпайтириш долзарб масалага айланиб қолмоқда.**

Бу ҳақда гап борар экан, мен Бухоро деҳқонлари ҳақида, уларнинг машаққатли меҳнати тўғрисида алоҳида тўхталмоқчиман.

Биринчидан, бу қадимий юрт асрлар мобайнида шаклланган деҳқончилик мактабига эга. Ерга муносабатнинг ўзига хос тажрибаси мавжуд. Бу тажрибалар мамлакатимизнинг бошқа вилоятларидан анча фарқ қилади, чунки воҳанинг табиий иқлим шароити ва тупроқ таркиби шуни тақозо этади.

Иккинчидан, ер ниҳоятда шўрланганлиги оқибатида деҳқон машаққати яна ҳам ортган. Халқимиз «ернинг шўри — деҳқоннинг шўри» деб бежиз айтмаган. Бухороликлар қаҳратон қишда муз кечиб, қор кечиб, ернинг шўрини ювишади. Ёзнинг жазирама иссиғида экинни бошқа жойларга нисбатан бир неча марта кўп суғоришади, ишлов беришади. Бу ерда меҳнат сарфи анча-мунча баланд.

Учинчидан, вилоят асосан механизациялашган сунъий каналлардан фойдаланади. Бу деҳқончиликдаги қийинчиликларни яна ҳам оширади, харажатни кўпайтиради.

(Давоми 2-бетда).

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ БУХОРО ВИЛОЯТИ СЕССИЯСИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Ана шундай шароитда меҳнат қилиш, уруғ экиб ҳосил олиш ҳамманинг ҳам қўлидан келавермайди. **Бунинг учун бухоролик деҳқонларга ҳар қанча тасаннолар айтсак арзийди, албатта.**

Ва бугунги фурсатдан фойдаланиб, меҳнаткаш Бухоро аҳлига, заҳматкаш деҳқонларига самимий миннатдорчилигимни изҳор этмоқчиман.

Лекин, минг афсуски, ҳукуматнинг қишлоқ инфраструктурасини ривожлантириш борасидаги жуда муҳим қарорини бажаришга вилоят раҳбарияти етарли эътибор бермаяпти. Очиқроқ қилиб айтганда, улар ҳозирги туб ислоҳотлар мағзини тушунмаяпти.

Дон етиштириш топшириғи атиги 77 фоизга бажарилди, холос. Суғориладиган майдонлардаги ҳосилдорлик 25 центнердан ошмади.

Ромитон, Пешку, Коғон, Олот ва Қоровулбозор туманларида ҳосилдорлик 22-23 центнерни ташкил этди. 40 дан ортиқ хўжаликда ҳосилдорлик 20 центнерга ҳам етмади.

Дончиликни ривожлантириш, ғалла мустақиллиги — давлат сиёсати. Бунга монелик қилишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Бироқ вилоятда ғаллачиликка иккинчи даражали масала деб қаралмоқда.

Ғалла экинларига сифатсиз, сув етишмайдиган ёки лалми жойлар ажратилмоқда. Ҳисоботда ғалла экилди деб кўрсатилган ерга пахта экилмоқда.

Бу кўзбўямачиликнинг сабабини икки ярим йил олдин худди шу залда айтган эдим: ер оборотидан яшириб қолинган ёки аслида суғориладиган ғаллага аталган майдонларга чигит экиб, гектарни кам кўрсатиб, шунинг ҳисобидан пахта ҳосилдорлигини кўтармоқчи бўлишади.

Бу нима — ўзини алдашми, халқни алдашми, давлатни алдашми? Қандай тушуниш мумкин?

Афсуски, шунча гапдан сўнг ҳам ғаллачиликда ёлғон ва хиёнат давом этмоқда. Гектарига 250 килограмм ўрнига 150-200 килограммдан уруғ ташланмоқда. Масалан, Олот туманидаги «Ўзбекистон» жамоа хўжалигида суғориладиган ернинг ҳар гектарига 185 килограммдан уруғ экилгани аниқланди. Буни қандай тушуниш керак? Бу учун ким жавоб бериши керак?

Ғалла ҳақида сўз борар экан, яна бир фикр билан сизларга мурожаат қилмоқчиман. Ҳаммамиз биламиз: Ўзбекистон шароитида фақат кузги ғалладан мўл ҳосил олиш мумкин.

Янги ва серҳосил буғдой навларини экиб, кўкартириб, парвариш қилиб, асраб-авайлаш, бу — энг аввало, янги мавсумда шу хўжалик аъзоларининг, умуман, шу муқаддас заминда истиқомат қилаётган одамларнинг ризқу рўзини яратиш эмасми?

Кузда дон экиб, қанча кўп ҳосил олсак, одамлар ҳам шунча кўп даромад олади. Хўжалик аъзоларининг насибаси, ҳаёти бут бўлади.

Шундай экан, хўжаликда ишлайдиган ва яшайдиган одамлар учун кузги ғаллани асраб-авайлаш ва парвариш қилиш ҳаётий зарурат, ҳаётий мақсад эмасми?

Нима учун мен бу масалани куйиниб гапиряпман?

Ҳеч ақлга сиғмаётган бир ҳолни менга тушунтириб беринглар. Нима учун деҳқон шунча катта ишонч ва умидлар билан, пешона тери билан экқан, энди кўкарган ниҳолларга бировлар сигирини, бузоғини қўйиб юборади, пайҳон қилади?!

Бу — **биринчидан.**

Иккинчидан, нима учун шу хўжалик аъзолари бўлмиш, шу хўжалик эгалари бўлмиш одамлар бу номаъқулчиликларга бепарво қарайди? Кўра била туриб, чорасини кўрмайди?

Нима учун кузги ғалла экилган майдонларни, халқимизнинг ризқу рўзи экилган майдонларни биз мелиса қўйиб қўриқлашимиз керак?

Бу аҳволга куйинмасдан, ёнмасдан бўладими? Бу аҳволни ақли соғ одам қандай тушуниши мумкин?

Ғаллани пайҳон қилиш қип-қизил нонкўрлик, нонтепкилик эмасми? Гуноҳ эмасми? Уволи тутмайдими?

Хўжалик эгасиман деб гердайиб юрган раисларни қандай тушуниш мумкин?

Бундай нонкўр кимсаларга қарши ҳокимлар нима чора кўряпти?

Пахтачилик бўйича бу йилги режа вилоятда 89,5 фоизга бажарилди. Ҳосилдорлик 1993 йилга нисбатан 6,3 центнерга камайди.

Пахтани қайта ишлаш борасидаги нуқсонлар ҳам анчагина. Йилдан-йилга тола олиш миқдори камайиб кетмоқда. Ўтган йили режадагидан 1,2 фоиз кам тола олинди. Режада белгиланганидан икки баравар ортиқ ёки 12,6 фоиз чиқимга (угар) йўл қўйилган. Бу вилоят бўйича 44 минг тонна пахтани ташкил қилади.

Бу тасодифий эмас, албатта. Бундан кимлар манфаатдор бўлиб, кимлар жабр кўрмоқда — бу масалага аниқлик киритиш керак. Мутасадди ташкилотлар ва органлар бунинг негизига етиб бориши вақти келди.

Чорвачилик соҳасида тўпланиб қолган муаммолар ҳам тобора мураккаблашиб бормоқда. Вилоят хўжаликларида гўшт етиштириш ўтган йилга нисбатан 25 фоиз, сут ишлаб чиқариш 47 фоиз камайди. Қорамоллар сони салкам 24 минг бош, сигирлар сони 4 минг бош, қўй-эчкилар сони қарийб 125 минг бош озайди. Масаланинг ташвишли томони шундаки, гўшт, сут етиштириш ва моллар сонининг камайиши деҳқон-фермер хўжаликларида ҳам содир бўлмоқда.

Чорвадорлар, фермерлар ҳар қадамда масъулиятсизликка, расмиятчилик ва таъмагирликка дуч келмоқда. Кирган идораларида мушкули ҳал бўлмай, сарсон бўлиб юришибди.

Вилоятда шу йил ем-хашак тайёрлаш режаси аранг 63 фоизга бажарилди. Озуқа сифати ёмонлашмоқда. Бундай аҳвол билан чорвачиликни ривожлантириб бўлармиди?

Ҳурматли депутатлар!

Бухоро вилоятидаги деҳқончилик тармоқларининг аҳволи мураккаблиги ҳақида кўп гапириш мумкин. Бундай инқирозли ҳолатдан чиқиш учун кескин чоралар кўрмасдан, биринчи навбатда, ернинг, тупроқнинг унумини, унинг мелиоратив ҳолатини яхшиламасдан, ариқ-зовурларни тозаламасдан, дренаж ишларини бажармасдан, ер ости, шўр сувларни пасайтирмасдан, деҳқончилик маданиятини оширмасдан ҳеч нарсага эришолмаймиз.

Шу билан бирга илғор технологиялар жорий қилинмаса, эртага аҳволимиз янада қийин бўлиши муқаррар. Буни англамасдан, тушунмасдан бугунги замонда иш олиб бориш мумкин эмас.

Масалан, бугун мамлакатимизда пахтани плёнка остида ўстириш бўйича катта ишлар амалга оширилмоқда. Унинг афзаллигини Андижон ва бошқа вилоятлар мисолида яққол кўриш мумкин. Охирги мавсум бу усулнинг самарасини жуда яхши намоён қилди. Хўш, Бухоро вилояти бу борада бирор жиддий ҳаракат қиляптими? Афсуски, бундай ҳаракат йўқ, ҳисоби.

Яқинда Қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги вазирликлари бирлаштирилди. Бу шунчаки, навбатдаги тадбир эмас. биз Бухоро каби вилоятлардаги аҳволни, унинг келажагини ўйлаб шу ишни қилдик. Бу агросаноат тизимида қишлоқ ва сув хўжалигини бошқариш тузилмасини такомиллаштириш, тупроқ унумдорлигини ошириш, суғориладиган ерлардан фойдаланиш самарадорлигини яхшилаш ва қишлоқ хўжалиги экинлари ҳосилдорлигини кўпайтириш мақсадида амалга оширилмоқда.

Энг муҳим масала — сув хўжалиги, сув иншоотлари, ирригация ва мелиорация ишлари, бунга сарф қилинган маблағлар, авваламбор, деҳқончилик самарасини ошириш мақсадида қилинмоқда.

Сув хўжалиги вазирлиги ва унинг жойлардаги тармоқлари ва идоралари, асосан, бюджетдан маблағ олиб, ҳеч нарсага жавоб бермай яшарди. Тўрачилик, текинтомоқлик ва боқимандалик улар фаолиятида одат тусига кириб қолган эди. Ваҳоланки, айни ҳосилнинг самараси, тақдири улар билан боғлиқ.

Мана энди қабул қилинган чора-тадбир ҳар бир қадамни ўйлаб босишга, ҳар бир гектар экин майдони тақдирига жавобгарликка, пировард натижада эса агросаноат тизимининг истиқболи учун, деҳқончиликка мутасадди барча ташкилот ва уларнинг раҳбарлари масъулиятини оширишга олиб келиши керак. Қатъий жавобгарлик бор жойда ишда қут-барака бўлади. Бу — шубҳасиз.

Лекин бу ўзгаришлар, ислоҳотларнинг негизини, маъномоҳиятини вилоят раҳбарлари яхши англайдими, йўқми — гап ана шунда.

Вилоятнинг молиявий аҳволи кўнгилдагидек эмас. Шу йилнинг 1 ноябрига қадар дебитор қарзлар миқдори 2,5 миллиард сўмга, кредитор қарзлар эса 2 миллиард 800 миллион сўмга етди. Бу вилоятдаги баъзи корхона ва ташкилотларнинг иқтисодий равнақига тўсиқ бўлмоқда.

Пул муомаласига жиддий эътибор берилмаяпти. Вилоятда муомаладаги ҳар 3 сўмдан 1 сўми банкка қайтиб келмаяпти. Ўтган 11 ой мобайнида пул эмиссияси 64 фоиздан ошиб кетди. Бу рақам Қоровулбозор туманида салкам 92, Олот туманида 81, Шофиркон туманида 77 фоизни ташкил этади.

Мен вилоят раҳбарлари ва тегишли фаоллардан бир нарсани сўрамоқчиман: қани, айтинглар-чи, қўлида пули бор одам қаёққа бориб савдосини қилади, қаерда ўз юмушларини битиради?

Савдо ва хизмат кўрсатиш соҳасида кўпчилик ишлар хўжакўрсин қабилида бўлса, дўконларнинг пештахталари бўм-бўш, савдо ташкилоти номи ва мулкчилик шаклининг ўзгаргани билан, иш эскича услубда ташкил этилаётган бўлса, умуман, одамларнинг, харидорларнинг эҳтиёжи ва дардидан узоқ бўлса, бечора одамлар кимга борсин, кимга доду фарёдини айтсин?!

Солиқ хизмати ходимлари томонидан шу йилнинг 10 ойи мобайнида ўтказилган 1100 текширувдан 850 тасида касса аппаратларини ишлатишдаги жиддий камчиликлар аниқланган, 780 киши маъмурий жавобгарликка тортилган.

Солиқ қонунчилигига риоя қилмаслик ҳоллари тобора кўпаймоқда.

Айни пайтда текширилган 5276 корхона, ташкилот ва фирмадан 3451 тасида турли қонунбузарликлар рўй берганлиги аниқланди. Натижада 167 миллион сўм қўшимча солиқ ундириб олинди.

Аҳолига пулли хизмат кўрсатиш жон бошига 760 сўмни ташкил этади, холос. Бу кўрсаткич Коғон туманида 62,8, Шофирконда 173, Жондорда 180, Вобкентда 248, Олотда 200 сўмни ташкил этади.

Вилоятдаги 1531 қишлоқда атиги 21 та маиший техникани таъмирлаш, 9 та соатсозлик устахонаси, 63 та суратхона, 92 та телевизор ва радио тузатиш устахонаси, 7 та кимёвий тозалаш пункти мавжуд, холос..

1531 қишлоқда бор-йўғи 135 та ҳаммом бўлиб, шундан 97 таси умуман ишламайди. Текширув пайтида Вобкент туманидаги 19 та ҳаммомнинг биронтаси ҳам ишламаётганлиги аниқланди.

Қишлоқ аҳолисига тиббий хизмат курсатиш даражаси анча паст. 397 фельдшерлик-акушерлик пунктларининг 313 таси нобоп биноларда жойлаштирилган. Уларнинг 25 фоизи очиқ сув ҳавзаларидан, қолганлари эса қудуқлардан фойдаланади.

Ичимлик суви сифати ёмонлиги аҳоли соғлиғининг кескин ёмонлашишига, юқумли касалликларнинг кўпайишига сабаб бўлмоқда. 15—17 ёшли мактаб ўқувчилари тиббиёт кўригидан ўтказилганда уларнинг 20 фоизидан ортиғи турли касалликлар билан оғриганлиги аён бўлди. Маҳаллий ҳокимият органлари бунга жиддий эътибор бермаяпти. Қишлоқларнинг 23 фоизигина водопровод билан таъминланган. Айниқса, Олот, Қоракўл, Коғон, Ғиждувон, Вобкент туманларида бу аҳвол янада аянчли.

Ҳурматли дўстлар!

Бухоронинг халқимиз, миллатимиз маънавиятида тутган ўрни ҳақида гапиришга ҳожат бўлмаса керак. Бу қадим ва буюк маскан юксак маданият ва маънавият маркази бўлиб келган ва шундай бўлиб қолмоғи керак.

Биз ўтмишимизни муносиб қадрлаган, улуғ аждодларимиз қадру қимматини ўз ўрнига қуйган ва келажагимизни аниқ кўра олган, тинимсиз ҳалол меҳнат қилган ҳолда, тараққиёт, истиқбол сари юришимиз мумкин.

Инсон онги ва тафаккури билан боғлиқ, унинг маънавий ва маърифий даражасини белгилайдиган омиллар ҳисобга олинмас экан, ислоҳотлар асло самара бермайди.

Бухоро вилоятида бугунги кунда бир университет, икки институт, 14 та ўрта-махсус билим юрти мавжуд. Уларда 10 мингга яқин йигит-қиз таълим олмоқда. Халқаро юксак талабларга мос келадиган, ҳар томонлама билимли, меҳнатга ижодий ёндашадиган кадрларни тайёрлаш учун барча имкониятлар бор. Лекин бундай имкониятлардан тўла фойдаланиш, ўқув масканларини **ҳақиқий маънавий тарғибот ўчоғи — марказига айлантириш раҳбарларнинг хаёлига ҳам келмайди.**

Талабалар ўртасида сўров ўтказилганда айрим профессор-ўқитувчиларнинг таъмагирликлари, уларнинг педагогик ва илмий савияси пастлиги маълум бўлди.

Бундай вазият ҳар томонлама баркамол авлодни ўстириш мақсадида қилаётган эзгу ишларимизга қандай путур етказишини ким тушунади?

Вилоятда мавжуд умум таълим мактабларининг 32 фоизидан кўпроғи мослаштирилган биноларда жойлашган, 55 та мактаб авария ҳолатида. Янги, замонавий мактаблар қуриш кескин камайган.

Мактабларнинг асосий қисми газлаштирилмаган, ичимлик суви билан таъминланмаган, баъзи мактабларда спорт заллари нари турсин, ҳатто спорт майдончалари ташкил этилмаган. Мактаб ошхоналари ночор аҳволда.

Айрим мактаблардаги кутубхоналар, кўргазмали ташвиқот воситалари эски замонни эслатиб турибди. Бу бевосита бизнинг миллий истиқлол мафкурамизга зид бўлиб, фарзандларимиз дунёқарашининг шаклланишига катта зарар етказмоқда.

Жондор туманидаги 3-мактаб деворида ҳозиргача Михаил Калининнинг «Рус тили — буюк Ленин тили» деган гаплари шиор қилиб осиб қўйилганини қандай тушуниш мумкин?

Шу тумандаги 4-мактаб кутубхонасида Ленин ҳақидаги китоблар авайлаб-асраб сақланаётгани ҳолда, Ўзбекистоннинг янги ҳаёти ҳақидаги, бугунги замон ва истиқболимизга тегишли адабиётлар умуман йўқ. Айрим бинолар пештоқида «Октябрга шон-шарафлар!» деган шиорлар ҳамон ярқираб турибди!

Шу дунёқараш билан, шундай тафаккур тарзи билан биз узоққа бора оламизми? Зиё масканида, илм ва маърифат ўчоғида ҳаёт шу тарзда бўлса, бошқа жойларни қандай тасаввур қилиш мумкин?

Ўқитувчи кадрларга бўлган муносабат яхши эмас. Жорий йилнинг шу даврига 220 нафар ўқитувчининг шахсий уй-жой қуриш ҳақидаги аризаси қондирилмаган.

Азиз дўстлар!

Мактабларнинг ҳолати, халқ таълими тизимини ислоҳ қилиш юзасидан нуфузли йиғилишларда кўп марта гапирилди. Аммо Бухоро вилоятида шу муҳим талабга бефарқ қаралмоқда. Вилоятда зарур техник воситалар ва ўқув қуроллари билан жиҳозланган намунали мактаблар жуда оз.

Бу соҳага мутасадди ва масъул ходимларга талаб қўйиш, зарур бўлса, жавобгарликка тортиш вақти келмадими?

Маданият бизнинг умумий тафаккуримизнинг, миллий қадриятларимизнинг асосидир. Бунда клублардан фойдаланиш, улар хизмати самарадорлигини ошириш, уларни ҳаёта ҳақиқий маданият ўчоғига айлантириш каби масалалар раҳбар ва мутасадди фаолларимизнинг хаёлига ҳам келмайди.

Соғлом авлодни тарбиялаб вояга етказиш, уларни ҳар томонлама баркамол инсонлар этиб улғайтириш учун шароит яратиш давлат сиёсати даражасига кўтарилди. Бинобарин, бунга монелик қиладиган, уни тан олмайдиган кишилар билан асло муроса қилолмаймиз.

Шу нуқтаи назардан қараганда, вилоятда жисмоний тарбия ва спортни ривожлантириш масаласини қайтадан кўриб чиқиш керак. Гарчи, мамлакат миқёсида фаолият кўрсатаётган футбол жамоаси учун бирмунча шароит яратилган бўлса-да, жойларда аҳвол анча оғир. Қишлоқлардаги стадионлар яроқсиз аҳволга келиб қолган, етарли спорт анжомлари билан таъминланмаган. Тренер қадрлар етишмайди.

Дўстлар!

Бухоро — қадимий ва мўътабар шаҳар. У — бутун инсоният маданияти ва тарихида улкан ўрин тутувчи муқаддас маскан. Дунёда миллион-миллион кишилар Бухорони зиёрат қилиш, уни тавоф этиш орзуси билан яшамоқда. Бошқача айтганда, Бухоро халқаро туризм учун жозибали манзиллардан биридир. Бироқ ана шундай катта имкониятдан унумли фойдаланилмаяпти.

Ҳолбуки, туризмни ривожлантириш хорижий сармояларни жалб этишнинг муҳим ва самарали воситасидир. Биз Бухорода улуғ аждодларимиздан қолган беқиёс меросни дунёга намоён этиш билан бирга, бу борада муайян фойда топиш хусусида ҳам жиддий бош қотиришимиз зарур.

Афсуски, бу соҳадаги ишлар ҳам ўлда-жўлда. Айни пайтда шаҳарда 1843 ўринга эга бўлган 6 та меҳмонхона ишлаб турибди. Шундан 2 таси халқаро андозаларга жавоб беради. Бироқ, ана шу имкониятнинг атиги 8 фоизидан фойдаланилмоқда, холос. Бу нима деган гап?!

Туризм билан шуғулланаётган мутасаддилар сайёҳлар сонининг бирмунча кўпайгани билан ўзларини овутиб юрибдилар. Ваҳоланки, бу соҳада кескин ўзгариш ясаш, туб ислоҳотларни амалга ошириш вақти аллақачон келган! Соҳа раҳбарлари нимани кутишаяпти?

Ҳурматли халқ ноиблари!

Қонун устуворлигига эришиш, қонун олдида барчанинг тенглигини таъминлаш ҳуқуқий демократик давлат қуришнинг ва фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг муҳим бўғинидир.

Вилоят ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари қонунчилик, ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, жиноятчиликка қарши курашни кучайтириш борасида муайян ишларни амалга оширмоқдалар.

Амалга оширилган профилактик тадбирлар натижасида жиноятлар сони жорий йилнинг ўтган 10 ойи мобайнида 1995 йилнинг шу даврига қараганда 4,5 фоиз камайган. Бироқ бу етарли эмас.

Жазо ўташ жойларидан қайтиб келган шахсларни иш ва турар жой билан таъминлаш, уларни ҳаётга қайта кўниктириш ишлари етарли ташкил қилинмаган. Бу ўринда ҳокимлар қошидаги кузатув комиссияларининг ишлари уларнинг қонуний ваколатларидан тўлиқ фойдаланмаётганлигини кўрсатади. Шу боисдан жазо муддатини ўтаб қайтган шахслар томонидан жиноят қилиш ҳолатлари шу йилнинг ўтган даврида анча ошган.

Вояга етмаганлар содир этган жиноятлар 130 тадан 134 тага қадар кўпайган. Шуни алоҳида таъкидлаш кераккι, жиноятга қўл урган ўсмирларнинг деярли ярмини ҳеч қаерда ўқимайдиган ва ишламайдиган ёшлар ташкил қилади.

Бир нарсага ҳайрон бўлади одам: бундай ҳолда юрган болаларнинг ота-онаси борми ўзи, ёки йўқми? Уларнинг жамоа олдидаги масъулияти ва жавобгарлиги қандай? Умуман, жамоатчилигимизнинг бундай ўта муҳим масалаларга ёндашиши қандай?

Профилактик ишларнинг етарли эмаслигидан вилоятда спиртли ичимлик ичиб жиноят содир қилиш ҳолатлари кескин ўсган.

Айни вақтда вилоятда зўрлаб номусга тегиш 1995 йилнинг 10 ойига қараганда 24,3 фоиз, безорилик 5 фоиз кўпайганлиги қайд этилган.

Охирги вақтда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идораларнинг ниқобланган оғир жиноятларни фош этиш борасидаги фаолиятида бирмунча самарадорликка эришилди. Пораҳўрлик, товламачилик, қонунсиз равишда қурол-аслаҳа, гиёҳвандлик моддаларини сақлаш жиноятларини очиш кўрсаткичлари бирмунча яхшиланди.

Бухоро вилоятидаги суллов идораларида чиқарилган ҳукм ва ҳал қилув қарорлари бир мунча барқарорлашганлиги билан бир вақтда судларда жиноий ва фуқаролик ишларини кўришда асоссиз ва қонунсиз судлов ҳужжатларининг қабул қилинишига чек қўйилмаган.

Шунингдек, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралар ишидаги муаммолардан бири кадрларни танлаш ва тайинлаш масаласидир. Фақатгина 1996 йилнинг ўзида вилоятда 3 милиция ходими ва бир нафар судьянинг пора олганлиги учун жиноий жавобгарликка тортилгани бу соҳадаги ишлар жиддий нуқсонлардан ҳоли эмаслигини кўрсатади.

Биз биринчи галда инсонни қонун билан муҳофаза қилишимиз, унинг яшаш ҳуқуқини кафолатлашимиз ва имкониятларини кенгайтирмогимиз керак. Қонун устивор бўлган жойда адолат барқарор бўлади. Қонун мустаҳкам бўлган жойда ҳаётимизда аниқ тартиб-интизом, турмушимизда ҳаловат мустаҳкамланади.

Азиз дўстлар!

Кадрларни танлаш, тарбиялаш ва жой-жойига қўйиш масаласида ҳам аччиқ, танқидий гапларни айтишга тўғри келади. Ўрта бўғин раҳбарларини аттестациядан ўтказиш якунлари уларнинг асосий кўпчилиги эскича ишлаётганини, янги замон моҳиятини етарли даражада тушиниб ололмаганлигини кўрсатмоқда. Вазифаларни ҳал этишда, муҳим муаммоларни бартараф қилишда ижодий ёндашиш, ўзига хос иш услубини қидириш хусусиятлари етишмайди.

Туманларнинг ҳокимлари асосан пахта ва дон етиштириш билан шуғулланишади, холос. Ваҳоланки, улар ўз туманларидаги ҳар бир кишининг ташвишига шерик бўлишлари, ижтимоий ҳаётимизнинг ҳамма соҳалари учун масъул ва жавобгар эканликларини чуқур тушунмоқлари даркор.

Шаҳар ва туман ҳокимларининг ўринбосарлари ҳам асосан кундалик ишлар билан ўралашиб қолиб, ўзлари масъул бўлган соҳалар билан шуғулланишга вақт топа олмаяптилар. Вилоят ҳокимининг **«Маънавият ва маърифат» жамоатчилик** марказини ташкил этиш бўйича қарори Ромитан тумани ҳокимиятига ҳалигача етиб келмаганлигини қандай баҳолаш мумкин?

Кадрларни ўрганиш мақсадида ўтказилган аттестация ва суҳбатдан 290 нафар ўрта бўғин кадр, жамоа ва уюшмалар раисларидан 105 нафари шартли равишда ўтказилган, 24 нафари эса ўз лавозимига нолойиқ деб топилган.

Маҳаллий ўзини ўзи бошқариш органларининг фаолияти талабга жавоб бермайди. Уларнинг 73 фоизи олий маълумотга эга эмас.

Кадрларнинг кўпчилиги долзарб муаммоларни ҳал қилишга қодир эмас. Ўз ҳудудларида фаол иш юритишга етарли даражадаги тажриба ва кўникмалари йўқ.

Аввал айтиб ўтилганидек, айрим жойларда «Ривожланган социализм» даврининг шиорлари ҳамон ўз кучида турибди. Бу маҳаллий давлат органларининг мафкура соҳасида олиб бораётган ишлари етарли даражада эмаслигини кўрсатади.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган янгиланишлар моҳияти очиб берилмаяпти. Ҳукуматимизнинг туб иқтисодий, сиёсий ва ҳуқуқий ислоҳотларни амалга ошириш борасида ишлаб чиқаётган чора ва тадбирлари аҳолига етказилмаяпти. Шу иш билан шуғулланувчи кадрларнинг ўзи, аслини олганда, махсус тайёргарликка муҳтож. **Уларнинг ўқувини ташкил этишга, миллий истиқлол маънавиятини ҳар бир фуқаронинг, қалби ва онгига етказишга жиддий эътибор берилмаяпти. Маҳаллий зиёлилар фаолиятидан ва имкониятларидан етарлича фойдаланилмаяпти.**

Азиз юртдошлар!

Бухоро вилоятида йўл қўйилган нуқсонларнинг сабаби нимада, деган савол туғилиши табиий. Бунга лўнда қилиб, битта жавоб бериш мумкин: **асосий камчилик кадрлар масаласи тўғри ҳал этилмаганида.**

Янада очиқроқ айтадиган бўлсак, **Бухоро вилоятида серандишалик ва мулойимлик сиёсат даражасига кўтарилганлиги, талабчанлик, зарур ҳолларда қаттиққўллик йўқлигидир.**

Албатта, андиша, муросаю-мадора ҳам керак, қадр-қимматни жойига қўйиш ҳам керак. Булар барчаси — ота-бобомиздан, қолган удум. Аммо, Соҳибқирон Амир Темур бобомиз айтганларидек, **«...Ишбилармон, мардлик ва шижоат соҳиби, азми қатъий, тадбиркор ва хушёр бир киши минг-минглаб тадбирсиз, лоқайд кишилардан яхшидир».**

Бухоро вилоятида шундай аҳвол вужудга келдики, вилоят раҳбарлари ҳам, туман раҳбарлари ҳам бир-бирига қараб турадди, камчиликни гапирмайди, орани бузгиси келмайди, зиммасига юкланган ишни ўз ҳолига ташлаб қўяди.

Бошлаган режаларни охиригача етказмайди, ишга чанқаб турган одамларни атрофида жипслаштириб, барчани эзгу ишларга, қолиб кетаётган долзарб муаммоларга жалб этмайди.

Бухоро вилоятининг шундай катта потенциал билан оқсаб қолгани уларни ташвишга солмайди. Шундай катта имкониятларни ишга солиш уларнинг хаёлига ҳам келмайди.

Баъзи жамоалар, корхоналар раҳбарларининг юриш-туришини, кийинишини, савлату салобатини, юзидан ёғ томиб турганини кўриб, хўжалик ишлари ҳам, даромади ва одамларининг ҳаёти ҳам худди шундай бўлса керак, деган хаёлга борасан. Минг афсуски, кўп жойларда аҳвол мутлақо тескари бўлиб чиқади. Хўжаликда даромаддан дарак ҳам йўқ, қарз устига қарз, одамлари хароб аҳволда яшаётганига гувоҳ бўламиз. Халқимизнинг иборасини ишлатганда, бундай раҳбарларни сирти ялтироқ, ичи қалтироқ десак, хато бўлмайди.

Раҳбарнинг ўзи куйиб-ёниб ишлаётганини кўриб жамоа ҳам унга эргашади, ҳақиқатдан ҳам жамоа бўлиб, ўзаро ҳамдард ва ҳамнафас бўлиб, бир ёқадан бош чиқариб ишлай бошлайди.

Ҳар қайси ҳокимнинг энг муҳим бурчи — бундай раҳбарлардан чўчимасдан, рашк қилмасдан, уларга ҳар томонлама ёрдам бериш, кўмаклашиш, уларнинг руҳини кўтаришга ҳаракат қилишдир.

Афсуски, кўп район ва вилоят раҳбарлари бундай кишиларни кўра олмайди, ёрдам бериш ўрнига йўлига тўсиқ бўлади. Бундай эскилик сарқитидан жудо бўлишимиз даркор.

Яна бир қусур — яхши маънодаги мусобақа кайфияти, ғурурнинг йўқлиги. Самарқанд билан Бухоронинг ораси унчалик узоқ эмас. Самарқанд кўчаларини, қурилаётган иншоотларни, уйларни, таъмирлаш ва ободончилик ишларини Бухоро вилояти раҳбарлари ҳам бориб кўрган. Очиқ айтишимиз керак, Самарқанд манзараларининг файзи бошқача. Афсуски, Бухорода бу аҳволни кўрмаймиз.

Албатта, мен Самарқанддан нусха кўчиринглар, Тошкентдан нусха кўчиринглар деб ташвиқот қилмоқчи эмасман. Бухоронинг ўз йўли, ўз услуби, қўли гул усталари бор. Шуларнинг бошини бирлаштириб, ободончиликка, бунёдкорликка сафарбар этадиган фидойи одамнинг ўзи йўқ.

Аччиқ бўлса ҳам айтишим керак: Бухоро вилоятида замонавий бозор иқтисодиёти шунчаки номига бор, холос. Раҳбар кадрлар умумий гаплардан нарига ўтмаяпти. Энг ёмони — шундай ташкилотлар ҳам борки, уларнинг шакли ўзгаргани билан мазмуни, моҳияти мутлақо ўзгармаган. Илғор тажрибани ўрганиш, шу асосда ташаббус билан чиқиш йўлга қўйилмаган.

Бугунги кун ўтса бас — эртага худо пошшо, деб қачонгача юрамиз?!

Бухоро вилоятида ҳам узоқ муддатга мўлжалланган дастур, режалар борми ўзи? Ёки эски замондагидек ҳазил-мутойиба, латифабозлик қилиб, ясама қувноқлик билан яшайверамизми?

Андишанинг ҳам жойи бор. Улфатчиликнинг ҳам жойи бор. Талабчанлик бўлмаса, қатъият бўлмаса, бу ҳолда вилоятнинг келажаги нима бўлади?

Бугун раҳбар киши осойишта ўтирадиган замон эмас. Вилоятнинг айрим туманларида аҳоли сони жуда тез ўсиб кетяпти. Камол топаётган авлодни иш билан таъминлаш, уларнинг келажагини ўйлаш, керакми ёки йўқми? Бу аҳволда одамларнинг раҳбариятга ишончи қолмайди-ку?

Яна бир эски аломат, қусур ҳақида сўзламоқчиман. Эски шўролар замонидан қолган бир сарқит борки, баъзи бир мансабпарастлар ўз қариндошлари ва шерикларини мансабга ўтказиш учун ўзаро бирлашиб, ўзаро кўмак уюштириб, вилоятда олиб борилаётган ички сиёсатга таъсир ўтказишга уринадилар.

Буларни гуруҳ эмас, қабила деб атасак тўғри бўлади. Бухорода ҳам шундай қабила бор. Эски замонда катта ишларда ишлаганлар, собиқ райком секретарлари пул тўплашга ружу қўйган эски савдо доҳийлари, маъмурий ташкилотларда ишлаган ва, умуман, зўравонликка ўрганиб қолган кимсалар отдан тушса ҳам, эгардан тушгиси келмасдан, вилоят, туман ҳокимларига тазйиқ ва таъсир ўтказмоқчи бўладилар.

Улар ўз яқинларини мақтаб, мансаб пиллапоясига эмаклаб чиқишлари учун муҳит яратадилар. Энг ёмони— ўзларига маъқул келмаган одамларнинг белини синдириш учун пинҳона ҳар хил бўҳтон-уйдирма гапларни тарқатадилар. Айрим ҳолларда ўз ниятларига эришадилар ҳам.

Мен бу гапни Наманган вилоятида ҳам айтган эдим. Бугун яна такрорлаб айтаман. Бунақа кимсаларга нисбатан бизнинг сиёсатимиз қуйидагича: **кимки қачон ва қаерда ишлаган бўлмасин, қайси юксак лавозимда ва қанча кўп йил ишлаган бўлмасин, қандай ишларни, шу жумладан, номаъқул ишларни қилган бўлмасин, уларнинг кетидан қувиш, эски гуноҳларини кавлаш, уларга «компромат» йиғиш, уларнинг ҳаётини бузиш, болачақасига, қариндош-уруғига тазйиқ ўтказиш бизнинг мақсадимизга, сиёсатимизга мутлоқо зид.**

Улар ўз ҳолини билиб, қилган гуноҳлари учун оллоҳга чин кўнгилдан тавба-тазарру қилиб ўтираверсин.

Биз мафкуравий сиёсатбозликдан батамом воз кечганмиз. Ким-кимнинг авлоди бўлишидан қатъи назар, авваломбор, унинг ишга муносабати ва меҳнатга ташналиги, қобилияти ва ташкилотчилиги, одамгарчилиги ва бугунги кун талабларига жавоб бериши керак бўлса, юртга, жамоага қилган хизматига қараб баҳо берилади. Республика даражасида ҳам, вилоят, туман даражасида ҳам, хўжалик ва қишлоқ даражасида ҳам ана шу нарса асосий мезон бўлиши керак.

Бугун замон ўзгарди. Эскича фикрлайдиган кадрлар бугунги сиёсатимизга мутлақо тўғри келмайди. Яъни лаганбардор, хушомадгўй, ҳар қандай топшириққа ҳам ўйламасдан «Лаббай!» деб жавоб берадиган, ўз фикри йўқ, аммо ўзидан каттарок амалдорнинг бемаъни фикрини ҳам сиёсат қилиб олувчиларга энди орамизда ўрин йўқ.

Икки қўлини кўксига қўйиб таъзим бажо этувчи «мулозим»ларнинг замони ўтди:

Бугун уларни Президент эмас, замон қабул қилмайди. Яна такрорлаб айтаман: замон уларни қабул қила олмайди.

Ўз фикрига эга бўлганлар, дунёқараши кенг, ўз фикрини ҳимоя қилишга қодир бўлганлар, энг муҳими, жамоат манфаатларини ўзининг шахсий манфаатидан устун қўядиганлар, қатъиятли, ориятли, ташкилотчи, эл-юрт дардини юрагидан ўтказадиган мард инсонларнинг замони келди.

Қани энди шундай мардлар юртимизда кўп бўлса!

Санаб ўтилган фазилатларни мужассам этган йигит ва қизларни топиш, танлаш, ўз жойига қўйиш—бугунги кадрлар сиёсатининг негизи бўлмоғи даркор.

Хўш, бизнинг сиёсатимиз шундай экан, эскича фикрда ғимирлаб юрган одамларга савол беришимиз керак: **нима қиласизлар гуруҳбозлик қилиб? Ўз одамини олға суриш, ҳар хил фитна, фиску фасод, соғлом муҳитни бузадиган гапларни кўтариб юришдан энди фойда йўқ. Энди бу гаплар кетмайди.**

Ҳамма гап вилоятнинг ҳақиқий эгаларини, ҳақиқий юртпарварларини топиш ва ўз жойига қўйишда.

Яхшининг қадрини халқ билади, халқнинг тақдирини мард билади, деган нақлнинг маъно-мазмунини ҳеч қачон унутмаслигимиз лозим.

Менинг бир нарсага иймоним комил: юртимизда халқимизнинг дарду ғамини юрагидан ўтказиб, унинг қадрига етадиган фидойи раҳбарлар кам эмас.

Улар ўзларининг мардлиги, ақл-заковати, билими билан бугунги замон талабларини чуқур англаб, эл-юрт бахт-саодати, унинг истиқболи ва тараққиёти учун, халқимизга бош-қош бўлиб, ҳалол меҳнат қилмоқдалар.

Мени қувонтирган жойи шундаки, буларнинг орасида ёш, малакали, юртпарварлар сони кўпайиб бормоқда. Бир нарсага қаттиқ ишонаман: бундай раҳбарлар — етакчилар сафи қанча тез кўпайса, меҳнаткаш, қийинчиликларда тобланган халқимиз, жамиятимиз, ватанимизда мавжуд имкониятлардан фойдаланиб, шунча тез ўз мурод- мақсадига, фаровон ҳаётга етиб боради, иншооллоҳ.

Азиз дўстлар, биродарлар!

Бухоронинг ўзига хос қиёфаси, ўзига хос шеваси бор. Шу заминга қадам қўйганда одам ўзини бошқача сезади. Негаки, бу заминда яшайдиган инсонларнинг чеҳраси очиқ, юзида доимо табассум. Бухоро қариялари ҳақида алоҳида гапирмоқчиман. Уларнинг озодалиги, мўмин-мусулмонлиги, нуронийлиги барчамизга ибрат бўлади. Агар маҳаллий нуронийларнинг, оқсоқолларнинг умумлашган сиймосини изласангиз, уни Бухорои шарифдан топасиз.

Бухоронинг аскиясидек нози ва чуқур маъноли аския дуёда топилмайди. Насриддин афанди бошқа жойда эмас, айни Бухорои шарифда туғилгани бежиз эмас.

Бухоронинг меҳмондўст, ширинсўз, ғайратли ва шижоатли одамларини кўриб, вилоят раҳбарларидан сўрагинг келади: шундай одамлар билан олдинги сафларда бўлмаслик гуноҳ эмасми?

Мен аниқ ишонаманки, Бухоро аҳли ўзининг асл шуҳратини тиклайди ва мамлакатга ибрат бўлгулик эзгу ишларни амалга оширади.

Муҳтарам жамоа!

Келгуси йилда Бухорои шариф ўзининг 2500 йиллигини нишонлайди. Ўзбекистон давлатининг бевосита ҳомийлигида ва ЮНЕСКОнинг иштирокида ўтказиладиган бу тантаналарда дунёнинг энг йирик олимлари, маданият,санъат,сиёсат ва жамоат арбоблари иштирок этадилар. Биз яна бир бор қадимий маданиятимизни кўп асрлик тарихимизнни дунёга намоён қиламиз, кўз-кўз қиламиз. Бу билан ҳақли равишда фахрланамиз.

Бироқ, дўстлар, биз ўз аждодларимиз ва жуда катта тарихимиз билан қанчалик фахрлансак, бу фахр туйғуси ҳар биримизнинг зиммамизга шунчалик оғир масъулият ҳам юклайди. Ўтмишимиз қандай буюк ва улуғ бўлмасин, бизнинг бугун яшаётган ва меҳнат қилаётган авлоднинг энг муҳим бурчи олдимизда турган долзарб масала ва муаммоларни ечиш, халқимизнинг эртанги ёруғ, бошқалар ҳавас қиладиган ҳаётига замин барпо этишдир.

Вилоят аҳлига ана шу йўлда катта сабот, соғлиқ, омонлик, бахту саодат тилайман.

АНДИЖОН УСУЛИ — ПАХТАЧИЛИГИМИЗ ИСТИҚБОЛИ

Чигитни плёнка остига экиш технологиясига бағишланган республика семинаридан

Мамлакатимиз Президенти И. А. Каримов Пахта бўйича халқаро маслаҳат қўмитасининг Тошкентда ўтказилган 55-ялпи мажлисидаги нутқида «Бизнинг асосий мақсадларимиз қуйидагилардан иборат: биринчидан, пахта ҳосилдорлигини ошириш; иккинчидан, пахта толасининг сифатини яхшилаш; учинчидан, юқори сифатли уруғлик етиштиришни кўпайтириш ва шу йўл билан уруғчилик маданиятини ошириш; тўртинчидан, экинларни суғоришда сувни тежаш; бешинчидан, атроф-муҳитни соғломлаштириш, экологик вазиятни яхшилаш», деб алоҳида таъкидлади. Бу сўзлар тармоқ ходимлари зиммасига катта масъулият юклайди. Юқорида айтиб ўтилган вазифаларни бажаришда кейинги икки йилда республикамиз пахтачилигига «Андижон усули» номи билан кириб келган янги технология — чигитни плёнка остига экиб, ғўза парваришлаш ва ҳосил етиштиришга асосланган агротехникани кенг миқёсда қўллаш катта аҳамият касб этади.

Уруғликни плёнка остига экиш технологияни жаҳоннинг кўпгина мамлакатларида кенг тарқалган. Хусусан, Хитой, Греция, Испания сингари давлатларда фақат пахтачиликда эмас, балки деҳқончиликнинг бошқа бир қатор соҳаларида ҳам шундай агротехникадан фойдаланилади. Пахтачиликда бундай технологияни қўллаш кенг миқёс касб этганлигини биргина мисолда кўриш мумкин: Хитойнинг Урумчи вилоятида бир миллион гектар майдонда пахта шундай агротехника асосида етиштирилади.

Пахтанинг ўсиб-ривожланиш, пишиб етилиш даврини йигирма кун-бир ой муддатга қисқартириш, хом ашё ёғин-сочинли кунлар бошлангунга қадар саранжомлаб олинишига эриши, кузги дала ишларини энг мақбул пайтда ўтказиб, келгуси йил ҳосилига пухта замин қўйиш учун шарт-шароит яратиш республикамиз барча пахтакорлари, мутахассислари, шу жумладан Андижон вилояти агросаноат мажмуи ходимларининг узоқ йиллик орзуси. Шу мақсадда кўп йиллардан буён илмий-тадқиқотлар қилиниб, тажрибалар ўтказиб келинмоқда. Юртимизда ғалла мустақиллигига эришиш йўлида эзгу саъй-ҳаракатлар бошланиб, кузги бошоқли дон етиштириладиган майдонлар кенгайтирилгач, бу масала кун тартибига янада кескинроқ қилиб қўйилди. Кўп йиллик илмий-тадқиқотлар, изланишлар, ўтказилган дастлабки тажрибалар умумлаштирилди, амалий ишларга ўтиш тадбирлари белгиланди. Бир гуруҳ олимлар, мутахассислар Хитойга бориб, шундай технологиянинг барча жиҳатларини атрофлича ўрганишди. Шундан сўнг бу янгиликни бизнинг шарт-шароитда қўлланиш йўл-йўриқларини ишлаб чиқишга киришилди. Андижон вилояти ҳокимлиги ташаббуси билан 1995 йил бошида бундай технологияни ишлаб чиқаришга тўла-тўкис қўллаш билан шуғулланувчи масъул ходимлар гуруҳи тузилганлиги ва унинг таркибидаги мутахассисларнинг жонкуярлиги туфайли икки йилда қувончли натижаларга эришилди. Дастлабки йили мослаштирилган битта сеялка билан вилоятнинг табиий-иқлим шароити турлича бўлган минтақаларида 71,5 гектар ерга чигит плёнка остига экилган бўлса, 1996 йил бундай майдонлар 9,4 минг гектарга етказилди, шундай технологияда қўлланиладиган техника воситалари янада такомиллаштирилди. Икки йиллик тажриба янги технология асосида пахта етиштириш оддий усулга нисбатан ҳосилдорликни қўшимча равишда ўртача 12-15 центнерга ошириш, харажатларни камайтириб, даромадни кўпайтириш, сув сарфини озайтириш, ҳосил пишиб етилишини 20-25 кунга тезлаштириш, шунинг эвазига йиғим-теримни сентябрь ойининг охири — узоғи билан октябрнинг дастлабки ҳафтасида ниҳоясига етказиш, пешма-пеш ерни ҳайдаб кузги буғдойни экиб, энг мақбул муддатларда туплатиб, майса бўлишига эришиш мумкин эканлигини тўла-тўкис исботлади. Янгиликка бошқа вилоятларда ҳам катта қизиқиш билан қарашди. 1996 йили Хоразм, Самарқанд, Наманган, Фарғона вилоятларида ҳам бу усул синаб кўрилиб, унинг афзалликларига ишонч ҳосил қилинди. 1996 йилнинг май ойида Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирлиги ҳайъатида бу долзарб масала атрофлича муҳокама қилиниб, кенг кўламдаги тадбирлар белгиланган қарор қабул қилинди. Хусусан, «Пахтачиликда «Андижон усули» илмий-ишлаб чиқариш ва тижорат маркази» ташкил этилиб, унинг зиммасига хўжаликларга плёнка, сеялка ва бошқа зарур ашёларни етказиб бериш вазифасини юклатилди.

Президентимиз И. А. Каримов шу йил сентябрь ойида Андижон вилоятига қилган сафари чоғида плёнка остига чигит экиб, 55-60 центнердан ҳосил етиштирган бригада бошлиқлари билан суҳбатлашиб, янги усулнинг кўпгина афзалликлари хусусида мушоҳада юритиб, бу технологияни янада такомиллаштириш, хусусан теримда машиналарни қўллаш юзасидан қимматли маслаҳатлар берди ҳамда бу ишни республикага кенг ёйиш зарурлигини алоҳида таъкидлади.

Орадан кўп ўтмай республика Вазирлар Маҳкамасининг янги технологияни кенг қўллашга бағишланган қарори қабул қилинди. Ушбу муҳим ҳужжатга кўра 1997 йили мамлакатимиз бўйича 200 минг гектар майдонга чигит плёнка остига экилади. 1998 йили бундай майдонларни 500 минг, 1999 йили 750 минг, 2000 йилда эса бир миллион гектарга етказиш режалаштирилди. Кўриниб турибдики, «Андижон усули» номини олган янги технология мамлакатимиз пахтачилигини янги поғонага кўтаришда катта аҳамиятга эга бўлади. Янгиликнинг шарофатини биргина мисол билан кўрсатиб ўтиш жоиз: 1997 йили Андижон вилоятида 70 минг гектар ерга чигит плёнка остига экилади. Бу ҳосилдорликни ошириб, оддий усулга нисбатан 13—15 центнердан кўп хом ашё етиштириш ҳисобига вилоят бўйича қўшимча равишда қарийб 100 минг тонна пахта олиш имкониятини вужудга келтиради.

Янгиликни бутун мамлакатга ёйиш, бу усулдаги барча технологик жараёнлар ҳақида деҳқонлар, мутахассислар, хўжалик, туман, вилоят раҳбарларида тўлиқ тасаввур ҳосил қилдириш, баҳорги экин-тикин бошлангунга қадар ўқув машғулотлари орқали бу муҳим ишнинг нозик жиҳатларини атрофлича тушунтириш ҳозирги пайтдаги долзарб вазифалардан ҳисобланади. Шунинг учун ҳам республика Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланган дастур асосида Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, Андижон вилояти ҳокимлигининг саъй-ҳаракати билан янгилик куртак ёйган заминда мамлакат миқёсидаги кўргазмали семинар ўтказилди. Бу йиғинда вилоятлар ҳокимларининг қишлоқ хўжалиги билан шуғулланувчи ўринбосарлари, қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармалари бошлиқлари, туманларнинг ҳокимлари, қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармалари бошлиқлари, республика агросаноат мажмуидаги вазирлик ҳамда идораларнинг раҳбарлари, масъул ходимлари, мутахассислар, тажрибакор деҳқонлар иштирок этдилар. Семинарнинг амалий машғулотлар қисмига Андижон вилояти ҳокимининг ўринбосари И. Қобулов, Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирининг ўринбосари М. Султонов, Андижон вилояти қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Д. Эралиев бош-қош бўлишди. Улар ва шу усулни жорий этишда катта тажриба тўплаган мутахассислар йиғилганларга ерни ҳамда уруғликни тайёрлаш, чигитни плёнка остига экишга мослаштирилган сеялкани ишлатиш, шунингдек бошқа кўплаб жараёнлар ҳақида кўргазмали равишда батафсил сўзлаб беришди, семинар қатнашчиларининг кўпгина саволларига жавоб қайтаришди.

Семинарнинг ўқув машғулотларини Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари Қобилжон Ғофурович Обидов очиб, янги технологиянинг мамлакатимиз пахтачилигини ривожлантиришдаги аҳамияти ҳақида гапирди. У янги усулни татбиқ этиш вилоятлар ва туманлар ҳокимликлари, агросаноат мажмуи раҳбарлари, мутахассислар олдида турган ғоят масъулиятли вазифа эканлигини таъкидлаб, мазкур технология пахта билан бирга кузги бошоқли дон етиштиришни кўпайтиришнинг энг мақбул калити эканлигини уқтириб ўтди. Биринчи бўлиб сўз берилган Андижон вилояти ҳокимининг ўринбосари И. Қобулов мазкур технологияни татбиқ этиш соҳасида тўпланган тажриба ҳақида ҳикоя қилиб, амалдаги ва янги усулда пахта етиштиришнинг иқтисодий кўрсаткичларига атрофлича тўхталди. Андижон вилояти қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси фан-техника янгиликларини ишлаб чиқаришга жорий этиш бўлими бошлиғи Т. Янгибоев, Ўзбекистон пахтачилик илмий-тадқиқот институти Андижон филиали директори О. Маҳмудов ушбу технологияда техника воситаларидан омилкорлик билан фойдаланиш, агротехника талабларига изчил риоя этиш масалалари хусусида маъруза қилишди. Андижон вилояти қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармасининг пахтачилик бўйича бош мутахассиси Ў. Раҳмоновнинг сўзлари йиғилганларда катта қизиқиш уйғотди. У плёнка усулида деҳқончилик қилиш сув сарфини 30—40 фоиз камайтиришини зарур далиллар билан тушунтириб берди. Плёнка ер юзасини қоплаб турганлиги туфайли намнинг буғланиши кам бўлади. Ер қизиган пайтда юқорига кўтарилган нам плёнкагача тақалгач, яна пастга қайтади. Энг асосийси, заминдаги фойдали элементларнинг нам билан бирга ҳавога буғланиб, парчаланиб кетиши энг оз даражагача пасаяди. Бундан ташқари, минерал ўғитлар асосан экишдан олдин пушта ўртасига солинганлиги ва суғоришнинг сон жиҳатдан тенг яримга қисқариши туфайли фойдали моддаларни сув ювиб кетишига ҳам чек қўйилади. Дунё деҳқончилигида плёнкадан кенг фойдаланилаётганлигининг энг мақбул жиҳатлари шулар бўлса керак.

Андижон вилояти ўсимликларни ҳимоя қилиш ва агрокимёвий тадқиқотлар маркази директори Қ. Турдиалиев, республика Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги пахта уруғчилиги бошқармаси бошлиғи М. Эргашевларнинг маърузалари эса ғўза ҳашаротларига қарши курашиш, уруғликни тайёрлаш, саралаш, дорилаш масалаларига бағишланди. Янги технологияда бу юмушларни адо этишнинг ўзига хос жиҳатлари ҳақида йиғилганларга зарур маълумотлар берилди.

Худди шундай ўқув семинарларни Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятларда, туманларда ҳам ўтказиш зарур эканлиги алоҳида таъкидланди. Бундай амалий машғулотларни ўтказиш учун керак бўладиган техника воситаларини, плёнка ва бошқа ашёларни етарлича таъминлаш юзасидан тегишли йўл-йўриқлар берилди.

Семинарда Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазири М. Жуманиёзов, унинг биринчи ўринбосари Й. Узоқов, «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» давлат-ширкат қўмитаси бошқаруви раиси Б. Олимжонов иштирок этдилар.

С. САЙДАЛИЕВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

Ислоҳот — инсон хизматида

Бозор шароитида бир маромда, барқарор фаолият кўрсатиб келаётган корхоналар сафи Тошкент вилоятида кўпаймоқда. Янгийўл районилик ишбилармон Евгений Корнеева бошқараётган «Корнеев ва КО» ишлаб чиқариш савдо уйи ана шундай киройи корхоналар сирасидандир. Бу ерда устки трикотаж кийим-кечаклар тайёрланмоқда. Маҳсулотларга талаб ўсиб бораётгани, қишлоқларда ишчи кучи серoблиги савдо уйи маъмуриятини тармоқларни кенгайтиришга, янги-янги ишчи ўринлари очишга ундамоқда. Эътиборлиси шуки, «Камолот» жамғармасининг Тошкент вилоят бўлими Германиядан «Зингер» тўқув дастгоҳлари келтирди ва бунинг натижасида бир смена давомида минг жуфт эркаклар пайпоғи ишлаб чиқариш йўлга қўйилди.

— Келгуси йил охиригача 95 фоиз қишлоқ ёшлари учун иш шароитлари яратишни йўлга қўймоқчимиз, — дейди корхона раҳбари.

Суратларда: 1. Корхона бош инженери Авазбек Мирзааҳмедов моҳир ишчи Моҳира Орифжонова билан маҳсулот сифати ҳақида суҳбатлашмоқда. 2. Корхона директори Роза Корнеева назоратси қизлар даврасида.

Ҳамид СУЛАЙМОН олган суратлар.

АҲИЛЛИК НЕЪМАТИ

Мустақил мамлакатимизнинг шиддат билан кечаётган ҳозирги ҳаётида халқни ўзига эргаштира оладиган раҳбарларнинг ўрни бекиёс, албатта. Ташкилотчи раҳбар Эргашали Бозоров — шундай раҳбарлар сирасига киради. У нафақат Учқўрғон туманида, балки вилоят миқёсида миришкор деҳқон, салоҳиятли раҳбар сифатида назарига тушган. Эл назарига тушиш — бу инсонининг бахти.

Эргашали Бозоров йигирма йилдан ортиқ тумандаги «Андижон», «Учқўрғон» ва ҳозирги «Яшикобод» жамоа хўжаликларини муваффақиятли бошқариб келмоқда.

Хўжаликда жорий йилдаги ютуқлар ҳам чакки эмас. Пилла, дон, полиз, сабзавот ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш баракали бўлди.

— Етакчи тармоқ-пахтачиликдан ҳам юқори ҳосил кўтардик, — дейди раис. — Ҳосилдорлик 33,4 центнерга етди. «Фарғона-3» нави уруғликнинг ўзидан 300 тонна тайёрланди. Ҳосилнинг 90 фоизи юқори навларга топширилди. Маҳмуджон Халилов, Хурсанбой Торобов, Шавкатжон Абдуллаевлар бошлиқ илғор бригадаларда гектарига 36-38 центнердан қимматли саноат хом ашёси йиғиб олинди.

Хўш, пировард натижаларнинг бош омиллари нимада? Биз хўжаликнинг айрим аъзолари билан ана шу ҳақда фикрлашдик.

Маҳмуджон ХАЛИЛОВ, бригада бошлиғи: — Аввало жамоамизда ҳамма баравар ягона мақсад — ҳосил тақдирини ўйлаб иш юритади. Тажриба ва билимимизни бир мақсадга йўналтирамиз. Аҳилликда гап кўп. Шу боис, ютуқларимиз салмоғи ошиб бораверади. Айниқса, севимли рўзномамиз — «Қишлоқ ҳаёти» саҳифаларида чоп этилаётган тармоқдаги фан-техника янгиликлари, илғор тажрибалардан деҳқончиликда кенг фойдаланамиз. Деҳқонларимизнинг қадрдон газетаси — «Қишлоқ ҳаёти»га бу йил ҳам биринчилардан бўлиб ёзилдим.

Жўрабой ЖАББОРОВ, хўжалик бош муҳандиси: — Газета ҳақида гап кетар экан, ҳар бир нашрнинг ўз ўрни ва ўз мавқеи бор. «Қишлоқ ҳаёти»нинг бир ўқувчиси сифатида тилакларимни изҳор этмоқчиман: «Қишлоқ ҳаёти»да янги йилда ҳам хорижий мамлакатлардаги деҳқончилик ва асримизнинг янги техникаси ютуқлари тўғрисида қизиқарли мақолалар кўп бўлсин.

Шуни айтиш керакки, 1996 йил хўжаликнинг барча меҳнат аҳли учун қут-баракали ва қувончли келди. Чунончи, хўжалик саркори Эргашали Бозоров мустақиллигимизнинг 5 йиллиги тўйи арафасида «Республикада хизмат кўрсатган қишлоқ хўжалиги ходими» фахрий унвонини олишга сазовор бўлди. Кузнинг дастлабки ойида эса муҳтарам юртбошимиз Ислом Абдуғаниевич Каримов мазкур хўжаликка ташриф буюриб, ҳар бир соҳанинг фидокорлари билан дил-дилдан суҳбатлашди. Ўз навбатида баъзи муаммоларни бартараф этиш юзасидан тегишли тавсия ва кўрсатмалар берди. Бу учрашув хўжалик меҳнат аҳлини тағин ҳам ғайрат-шижоат билан меҳнат қилишга даъват этди.

Хўжаликда иқтисодий ислоҳотларни оғишмай амалга ошириш учун изчил дастур ишлаб чиқилди. Ҳозир шу асосда хайрли тадбирлар амалга оширилмоқда. Айни чоғда аҳоли талаб ва истакларидан келиб чиққан ҳолда сартарошлик, сураткашлик, этикдўзлик каби хизмат турлари 8 жойда фаолият кўрсатаяпти. 6 та тегирмон, 3 та обжувоз, 4 та новвойхона намунали ишлаб турибди. Умуман, 30 га яқин хизмат кўрсатувчи шохобчалар қарийб 10 мингга яқин аҳолига беминнат хизмат кўрсатмоқда.

Эзгу ишларнинг қамрови кенг, қадами қутлуғ. Шу йилнинг ўзида хўжалик ҳудудида «зангори олов»га илк йўл очилди. Дастлаб 7 километрлик газ қувурлари тортилди. Бугун-эрта бу масофа 30 километрдан ошади. Янги йилдан эса кунига 15-20 минг дона пишиқ ғишт ишлаб чиқарадиган завод ишга туширилади. Ҳозирда корхонага ускуналар ўрнатилаяпти. Демакки, яна 100 ишчи ўрни яратилади. Замонавий шифокорлик амбулаторийси ва тиббий хизмат кўрсатиши шохобчалари иши яхшиланаяпти. 50 ўринли шифохона қурилиши жадаллик билан олиб борилмоқда. Шу тариқа хўжалик тасарруфидаги қишлоқлар қиёфаси янгидан файзу жозиба кашф этаётир.

Хўжаликда деҳқончиликнинг кузги-қишки муҳим тадбирлари сифатли ўтказилмоқда. Шудгорлаш ишлари ниҳоясига етказилди. Жумладан, 50 гектар ернинг ҳар гектарига шудгорлашдан олдин 35-40 тоннадан гўнг солинди. Минерал ва маҳаллий ўғит жамғариш қизғин давом этмоқда. Бу муҳим ишга Хурсанали Мадраҳимов бош-қош бўляпти. 15 минг тонна маҳаллий ўғит жамғарилади.

Меҳнат устивор бўлган жойда ишлар олға кетади. Бу ерда шу эзгу ниятда келгуси йил ҳосилига пухта тараддуд кўрилмоқда. Мавжуд 850 гектар ернинг 300 гектарига 1997 йили плёнка остига чигит экиш мўлжалланмоқда. Хўжалик ғаллакорларининг ҳам шашти баланд, ниятлари улуғ. Бу йилги ҳосилдорликни 54,1 центнерга етказган «олтин бошоқ» ижодкорлари барқ уриб ўсаётган ғалла майсаларини оби-тобида парваришлашмоқда, унинг пайҳон бўлишига асло йўл қўйишмаяпти.

Йил якуни, ҳар қалай, қувончли. Ана шу қувонч туйғусига ошно тутинган «Яшикобод» жамоа хўжалиги меҳнаткашлари кўтаринки кайфият билан меҳнат қилишаяпти. Ва яна бир хушхабар — 30 нафар кишини хўжалик ўз ҳисобидан «Қишлоқ ҳаёти»га 1997 йил учун обуна қилди.

А. ҚОРАБОЕВ.

ЙЎЛНИБИЛГАН ҚОҚИЛМАС

Тойлоқ тумани сабзавотчилик, узумчилик, ғаллачилик ва боғдорчиликка ихтисослашган. Бу ерда ислоҳотлар изчил жорий этилаётганлиги, иш юритишда илғор усуллар қўлланилаётганлиги боис иқтисодиёт мустаҳкамланиб бормоқда. Аҳолининг турмуш тарзи яхшиланиб, маданий-маиший бинолар қурилишига ҳам алоҳида эътибор берилаяпти. Биз туман ҳокими Абдураҳмон Искандаров билан иқтисодий ислоҳотларнинг самараси тўғрисида суҳбатлашдик.

— Абдураҳмон Искандарович, ҳозир деҳқон учун йилни сарҳисоб қиладиган пайт келди. Жорий йилги якунларга тўхталсангиз?

— Дарҳақиқат, ҳозир йил давомида қилинган меҳнатни таҳлил қиладиган, якун ясайдиган пайт. Биз жорий йилда қишлоқ хўжалигининг барча соҳаларини дуруст якунладик. Шу боис қишлоқ хўжалигининг ўзидан 1 миллиард сўмга яқин умумий даромад олиш кутилаяпти.

Туман асосан узумчилик, мевачилик ва сабзавотчиликка ихтисослашган. Шу билан бирга ғаллачилик ва картошкачилик ҳам ривожланиб бормоқда. Энг асосийси барча соҳалардан фойда олиш йилдан-йилга кўпаяпти. Ишни тўғри ташкил қилиш, одамларни бозор иқтисодиёти шароитида ишлашга ўргатиш, уларнинг манфаатдорлигини ошириб бориш ютуқлар омили бўлмоқда. Натижада режалар уддаланиб, ҳосилдорлик ошиб боряпти.

Узумчилик ва мевачилик бўйича ҳам белгиланган шартномавий топшириқлар ошиғи билан уддаланди. Давлатга 29145 тонна узум етказиб берилди. Ҳар гектар майдондан 95 центнердан ҳосил олинди. Кўпгина хўжаликларда бу кўрсаткич янада юқори бўлди. Амир Темур номли, Улуғбек номли, С. Айний номли, «Қўшчинор», «Соҳибкор» хўжаликларида ҳосилдорлик 100-110 центнерни ташкил қилди.

Майиз тайёрлашга ҳам алоҳида эътибор берилаяпти. Жорий йилда 1100 тонна сара майиз олинди. Ҳозир шу маҳсулотлар сотиш учун тайёрлаб қўйилди. Келгусида ушбу соҳани янада ривожлантириш учун узумнинг майизбоп навларини катта майдонларга экиш режалаштирилаяпти.

Муваффақият омилларидан бири — бу деҳқон билан йил бошида тузилган шартномага тўла амал қилишдир. Унинг барча бандлари бажарилаяпти. Шартномада кўрсатилганидан зиёд маҳсулотнинг ҳаммасини деҳқон олмоқда. Бу табиийки, режани уддалаган ҳар бир оилага катта даромад келтирмоқда. Шу боис одамларнинг ишга бўлган иштиёқи ошаяпти.

— Кейинги йилларда юртимизда ғаллачиликка алоҳида эътибор берилмоқда. Бу борада туманда қандай ишлар амалга оширилаяпти?

— Бизда мазкур тармоқда ҳар йили режалар ортиғи билан бажарилади. Ҳосилдорлик ҳам ортиб бормоқда. Масалан, ўтган йили ҳар гектар майдондан 40 центнердан ғалла етиштирилган бўлса, бу кўрсаткич жорий йилда 43 центнерни ташкил қилди. Амир Темур номли, «Жумабозор» хўжаликларида ҳосилдорлик 52-56 центнерни ташкил қилди.

Бу йил туманда ғалла етиштириш режаси 144 фоизга уддаланди. Тармоқнинг ўзидан 200 миллион сўмга яқин даромад олиш мўлжалланмоқда. Шартномада кўрсатилганидан ортиқча доннинг ҳаммаси одамларга бўлиб берилди. Муҳими, ўрим мавсуми давомида бирорта ҳам ўғирлик бўлмади. Шу билан бирга ўзимизда уруғлик етиштириш йўлга қўйилаяпти. Бу йил кузда бирор килограмм уруғликни четдан сотиб олмадик. 550 тонна уруғлик буғдой бошқа туманларга сотилди.

Ғаллачиликда ҳам муваффақият омилларидан бири тузилган шартномага тўла риоя қилинаётганлигидир. «Қўшчинор» хўжалигининг Шариф Намозов бошлиқ ижарачиси 3 гектар майдонда ғалла етиштириб, гектаридан 100 центнердан дон олди. Унга шартномада кўрсатилганидан зиёд ғалланинг ҳаммаси берилди.

— Ҳозир кўпгина жойларда чорвачиликда аҳвол қониқарли эмас. Тармоқда ислоҳотларнинг самараси кўринмаяпти. Сизларда бу борадаги аҳвол қандай?

— Ҳозиргача ҳар бир сигирдан соғиб олинган сут 3 минг килограммга яқинлашиб қолди. Йил якунида бу кўрсаткич 3200 килограммдан ошади. Чорвачиликда рентабеллик даражаси 8-10 фоиз бўлмоқда. Баъзи фермаларда бу кўрсаткич янада юқори. Масалан «Тойлоқ» ҳиссадорлик жамиятида рентабеллик 20 фоизни ташкил қилади.

Биз тармоқда олиб борилаётган ислоҳотларнинг самарасини кўриб турибмиз. 16 ферма мулкчиликнинг турли шаклларида фаолият кўрсатаяпти. Маҳсулот етиштириш кўпаймоқда. Моллар бош сони сақланган, баъзи жамоаларда эса ўсаяпти. Албатта бундай ютуқларга осонликча эришилаётгани йўқ. Фидокорона меҳнат, тинимсиз изланиш, жамоаларда уддабуронлик, тадбиркорлик билан иш юритилаётганлиги боис шундай натижаларга эришилаяпти.

С. Айний номли хўжаликдаги «Маданият» ҳиссадорлик жамияти 1994 йил январида хўжалик таркибидан чиқиб, мулк шакли ўзгартирилган эди. Айни пайтдаги натижалар чакки эмас. Маҳсулот етиштириш кўпайиб, моллар бош сони ошишига эришилаяпти. Ҳозиргача ҳар бош сигирдан 3200 килограммдан серқаймоқ сут соғиб олинди. Йил охирида бу кўрсаткич 3,5 минг килограммни ташкил этиши кутилаяпти. Жамоага тажрибали мутахассис, ўз ишининг фидойиси Авазхон Сарахонов бошчилик қилмоқда.

Ютуқлар янада кўпроқ бўлиши мумкин. Лекин баъзи муаммолар юзага келаяптики, уларни ечишнинг имконияти бўлмаяпти. Масалан ёғ заводларида шрот, шелуха оз бўляпти. Бошқа вилоятлардан олай десак уларда ҳам худди шу аҳвол. Илгаридан тўла ҳисоб-китоб қилишга маблағимиз бор. Ушбу масалага мутасадди идоралар ёрдам берсалар яхши бўларди.

— Даромадга яраша буромад деганлар...

— Худди шундай. Даромаднинг асосий қисми кишиларнинг турмуш даражасини яхшилашга сарфланмоқда. Ҳозир барча хўжаликларда ноябрь ойигача иш ҳақи берилди. Баъзи хўжаликларда эса йилнинг охиригача меҳнат ҳақи тўлаб бўлинган. Ҳар бир оиланинг омборида қишга еталиган ғалла, мева, сабзавот, картошка мавжуд.

Ижтимоий-маданий, уй-жой бинолари қурилиши қизғин давом этмоқда. Жорий йилда 420 ўқувчига мўлжалланган типовой мактаб, 60 ўринли шифохона, иккита стадион қуриб битказилди. Катта бозор таъмирланди. Учта мактаб, битта шифохона бунёд этилаяпти.

Барча соҳаларда ишлар бир маромда бормоқда. Ислоҳотлар жадаллаштирилаяпти. Ҳамма ерда фидокорона меҳнат қилинса, имкониятлардан оқилона фойдаланилса, иш юритишда илғор усуллар қўлланилса натижа ёмон бўлмайди. Бир сўз билан айтганда, ислоҳотларнинг самараси ҳалол меҳнатга боғлиқ.

Суҳбатдош:
Ҳ. КАРИМОВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

ЛОҚАЙДЛИК РИЗҚУ НАСИБАМИЗГА ЧАНГ СОЛМАСИН...

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Қишлоқ хўжалик экинлари пайҳон қилинишига қарши курашни кучайтиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори Данғара тумани фаоллари, қишлоқ хўжалик мутахассислари, ҳуқуқ-тартибот органлари ходимлари, хуллас, бутун жамоатчиликни янада ҳушёрликка даъват этди. Туман ҳокимлиги, маҳалла фуқаролар йиғинларида, барча хўжаликларда ушбу қарор асосида муҳим тадбирлар белгиланиб, дон ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари экилган майдонларни, боғ ва тутзорларни пайҳон қилинишидан сақлаш чоралари кўрилмоқда. Эндиликда аниқ тадбирлар кўлами кенг, талаб ва масъулият оширилган. Туман ҳокимининг қишлоқ хўжалик ишлари бўйича ўринбосари Камолиддин Юнусов бошчилигида назорат штаби иш олиб бормоқда. Штаб аъзолари туман ички ишлар бўлими ходимлари билан ҳамкорликда хўжаликларда тез-тез бўлишиб, экин майдонларида назоратни кучайтирмоқдалар.

— Назоратчи гуруҳлар томонидан аниқланган камчиликлар қай тариқа бартараф этилмоқда? — сўрадик штаб бошлиғи К. Юнусовдан.

— Аввало аҳоли ўртасида тушунтириш ишлари яхши йўлга қўйилмоқда. Лоқайдлик, бепарволик ва озгина эътиборсизлик — далалардаги ризқимизни қийиши барчамизга аён. Шу боис чорва молларини ғаллазорларга, мевали боғларга қўйиб юборган фуқаролар етказган зарар миқдорига қараб турли чоралар қўлланилади. Энди баъзи бир мисолларга мурожаат қилсак, Охунбобоев номли ширкатлар уюшмасининг Чинобод қишлоғилик фуқаро Раҳмат Маматқулов 3 бош қорамолни буғдойзорга ҳайдаб боққанлиги аниқланди. Натижада 3 сотих экиннинг пайҳон бўлишига сабабчи бўлган. Чинобод маҳалла фуқаролар йиғини қарори билан Р. Маматқуловдан 1200 сўм жарима ундирилди. Худди шунга ўхшаш халқ ризқ-рўзини чорва молларига талатган «Сирдарё» ширкатлар уюшмасининг Абдусамат қишлоғилик Карим Раҳмонов ҳам жарима билан «сийланди». Туман суди қарори билан жарима учун 13000 сўм тўлашга мажбур бўлди. Шу хўжаликнинг Оқжар қишлоғида яшовчи Шариф Тўраев исмли фуқаронинг чўнтагига ҳам кўп миқдорда зарар келди. У экинларни молларга пайҳон қилдиргани учун 12000 сўм жарима тўлади. Ҳар қалай, тавбасига таянгани рост бўлсин...

Туманда 6510 гектар майдонда кузги бошоқли дон экинлари парвариш қилинмоқда. Ғаллакорларнинг нияти улуғ. Ғалла майсаларини парваришлаш кенг қамров асосида олиб борилмоқда. Ҳозирча икки марта ишловдан чиқарилди, ўғитланди. Майсалар ривожи яхши.

Данғаралик деҳқонлар янги — 1997 йилда 28140 тонна дон етиштиришга, унинг 14070 тоннасини давлатга сотишга аҳд қилишган. Миришкорларнинг бугунги саъй-ҳаракати фақат ана шу эзгу ниятга қаратилган.

Раҳимжон МЕЛИБОЕВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

ЮКСАЛИШНИНГ УЧ ОМИЛИ

Ҳисор тизма тоғлари этагига биринчи қор тушди. Тундаги изғирин совуқ эрта тонггача жилдираб оқаётган жилғаларни ҳам музлатиб, тақатақ тўхтатиб қўйишга интилаётгандай. Лекин асл деҳқон учун долзарб бўлмаган палланинг ўзи йўқ. Якунланаётган йилга назар ташласак, аграр соҳанинг барча тармоқларида ҳам ўзига хос муаммолар жуда кўп бўлди. Шунга қарамасдан аксарият ноз-неъмат бунёдкорлари кўзланган натижага эришдилар. Албатта, бунинг замирида истиқлол берган имкон — ишбилармонлик, ташаббускорлик ва тажрибалар ётади.

Ғузор тумани миришкорлари учун ҳам жорий йил осон кечмади. Лекин туманда ишбилармонликнинг қарор топганлиги, мутахассислар тўғри танланиб, тажрибаларга таянилгани боис аграр соҳадан юқори натижаларга эришилди.

Тумандаги «Наврўз» жамоа ширкат хўжалиги миришкорларининг бу йилги ғалла, пахта ва бошқа соҳаларда эришган ютуғи салмоқли бўлди. Хўжалик тасарруфидаги мавжуд экин майдонининг 936 гектарига ғалла, 672 гектарига пахта экилди. Давлатга 1547 тонна оқ олтин, 593 тонна қирмизи дон сотилиб, шунинг ўзидан 35 миллион сўм даромад кўрилди. Бу эса хўжалик иқтисодиётининг бақувватлашувига, ишчилар манфаатдорлигининг ошиши ва моддий таъминотнинг изга тушишига имкон берди.

Эътиборлиси шуки, ерлар ҳақиқий эгалари қўлига ўтгандан сўнгтина ана шундай ижобий силжишлар кўзга ташлана бошланди. Ҳозир бу ерда ўндан ортиқ фермер хўжаликлар, оилавий ижарачилар фаолият кўрсатишяпти.

Пахтачилик мураккаб, айни пайтда нозик соҳа ҳисобланади. Ана шу меҳнатталаб ишлар самараси асосан деҳқоннинг тадбиркорлиги, раҳбарнинг ишни тўғри ташкил этишига кўп жиҳатдан боғлиқ. Айтайлик, ерга чигитни қалаган билан иш тўғри ташкил этилмаса, кўзланган натижа бўлмаслиги табиий ҳол. Шу боисдан, хўжалик миришкорлари келгуси йил ҳосили учун аввало кузги-қишки юмушларни пухта қилишга одатланишган.

Айни пайтда ғўзапоядан бўшаган экин майдонлари агротехника қоидаларига тўла риоя қилган ҳолга шудгордан чиқарилди. Механизаторларнинг унумли ишлашлари учун барча шарт-шароит яратилган. Уларни ҳар беш кунда моддий ва маънавий рағбатлантириш, иссиқ овқат билан таъминлаш йўлга қўйилган. Шунингдек, ариқ-зовурлар, сув йўллари ҳам тозаланиб, тартибга келтирилаяпти. Мавжуд 936 гектар майдондаги кузги ғалла тўла ундириб олинган. Шу кунларда гектарига 250-300 килограммдан аммофос берилиб, озиқлантирилаяпти.

— Бозор иқтисоди шароити қишлоқ хўалигида ҳам тадбиркорлик билан иш юритишни тақозо қилмоқда, — дейди жамоа-ширкат хўжалиги бошқаруви раиси Искандар Бўриев. — Айни пайтда аграр соҳа фидойилари илғор тажрибаларни умумлаштиришмоқда. Ғалла ва пахтадан кўзланган натижага эришдик. Дастлабки ҳисобга кўра, ишчиларимиз бир сўмига 3 сўмдан қўшимча ҳақ олишади. Бироқ бу билан чекланганимиз йўқ. Ҳар ойда ишчиларга ун, ёғ, гўшт, шакар каби маҳсулотлар берилаяпти.

Даромад бор жойда буромад ҳам бўлади. Масалан, жорий йилдаги ғалла ҳосилининг шартномада белгиланганидан ортиқ 90 тоннаси мукофот тариқасида тарқатилди.

«Наврўз» жамоа хўжалиги туманда янги барпо этилган хўжаликлардан. У учта йирик қишлоқни бирлаштириб туради. Бироқ ҳали бу ерда қилиниши лозим бўлган ишлар жуда кўп. Бу йил аграр соҳадан катта даромад кутаяпмиз. Насиб этса, ана шу маблағнинг тенг ярмини ободонлаштириш, замонавий болалар боғчаси, дам олиш масканлари, деҳқон бозори қуришга сарфлашни режалаштирганмиз. Янги иншоотларнинг лойиҳа-сметаси тузилган, сарф-харажатлар ҳам ҳисоблаб чиқилган.

Ўрни келганда яна бир нарса: ўттиз йиллик раҳбарлик тажрибамдан келиб чиқиб, хўжалик юритишдаги асосий омиллардан бирига эътиборни қаратмоқчиман. Ҳозир кўпчилик манфаатдор бўлса, иш унуми ортаверади, — дейишади. Бу давр тақозосининг андозаси, деб ўйлайман. Фикримча, манфаатдорлик билан бирга қишлоқда маънавият юқори даражага кўтарилмас экан, ишда сифат, турмушда фаровонлик бўлмайди. Шунинг учун хўжалигимизда бу жиҳат асосий ўрин тутади. Куз, қиш ойларида, ҳафтанинг ҳар сешанба ва жума кунлари уч соатдан ишчилар ўқувини ташкил этганмиз. Бунда республикамизда бўлаётган ижтимоий-сиёсий ўзгаришлар, қишлоқ хўжалигига дахлдор янгиликлар, илғор тажрибалар кенг ўрин олган. Шунингдек, қўшни туманлардаги тажрибали деҳқонлар билан учрашувлар ўтказиш, ана шу жойларда бўлиб тажриба алмашиш режалаштирилган.

Ишчилар билан шу усулда ҳамкорлик самараси чакки бўлмаяпти. Деҳқонларимиз сиёсатни, тажрибаларни кенг ўзлаштиргани ҳолда иқтисод ва тежамкорликка ҳам кўникма ҳосил қилишяпти. Илгарилари деҳқон хўжалик раҳбари олдига бўлар-бўлмасга кирган бўлса, ҳозир бундай эмас. Хўжаликда нима бор, нима йўқ, яхши билишади. Қолаверса, ўзи етиштирган маҳсулотнинг таннархи қанча, давлатга сотадиганию ўзига қоладиганининг сарф-харажати, ана шундан рўзғорига қоладиган соф фойдасини аввалдан ҳисоб-китоб қилиб қўяди.

Ҳа, республикамиз танлаган йўл нурли, узоққа элтувчи, келажакни яратувчи йўл эканлигини аграр соҳадагилар ҳам тушуниб етишаяпти. Буни «Наврўз» жамоа-ширкатлар хўжалигида амалга оширилаётган шу кунги ишлар мисолида ҳам кўриш мумкин.

Тўғриси, бу ерда ҳам ўзига хос муаммолар, айрим жузъий камчиликлар йўқ эмас. Масалан, кузги ғалла октябрь ойидаёқ экиб бўлинганига қарамай, ҳали тўла суғориб олинмаган. Ёки техника таъминотининг танқислиги туфайли айрим карталарнинг мелиоратив ҳолати ёмонлашган. Шундай бўлса-да, кўрилаётган чора-тадбирлар аҳволни ўнглаб олишга имкон яратяпти. Муҳими, бу йил куз-қиш яхши келди. Унинг ҳар бир дақиқасидан унумли фойдаланиш деҳқон хирмонига барака киритади.

Абдусами ҲАҚБЕРДИЕВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

ЛАБЛАР ДАРД ДАРАКЧИСИ

Жисмонан соғлом, бардам ва бақувват инсонгина чин юракдан шодлана олади. Бемор кўнглига хушчақчақлик ва хурсандчилик сиғмайди. Бетобликни бир қарашда аниқлаш ҳеч ҳам қийин эмас. Юз-кўзларнинг сўлғинлиги, лабларнинг қовжираб қолиши касаллик аломатлариданидир.

Мухбиримиз Тошкент маъдан сувлари шифохонасининг моҳир шифокори, тиббиёт фанлари номзоди, олтин ниналар билан муолажа кўрсатиш устаси Иброҳим Орифжонов билан суҳбатлашди. У киши яқинда Хитойга бориб қадимий табобатнинг одам вужудининг оғриқ нуқталарини қандай даволаш сирларини ўрганиб қайтди.

— Олам ҳуснига-ҳусн бериб турувчи силлиқ мушаклардан ташкил топган таначалар — юқори ва пастки лаблардир. Улар истеъмол қилаётган озуқанинг ҳарорати, нордон ёки аччиқлигини сезади. Одамларнинг лаблари бир-бирига ўхшамайди: қалин ёки юпқа, ўртача, юзга нисбатан катта-кичиклиги билан ажралиб туради. Бу мушаклар бўшашиб, қисқарганда оғиз бўшлиғи очилади. Ҳатто кулганда, хафа бўлганда, сўзлашганда, ашула айтганда, ўз қувончимизни изҳор этишда ҳам лаблар хизматда. Улар нафақат юзга ҳусн беради, балки бизнинг ички ва ташқи туйғуларимизни кўрсатиб турувчи, акс эттирувчи таначалардир. Уларга қараб тан-сиҳатлик ҳақида хулоса чиқариш мумкин. Масалан қуриган, қовжираган, қизарган, учиқ тошган, ёрилган, пўст ташлаган, кўкарган, бири иккинчисига ёпишмай турган лабга қараб бирор касалликка чалинганини билиш қийин эмас.

Демак, лаблар ички таначаларнинг ҳолатини, фаолиятини ва уларда кечаётган ўзгаришларни кўрсатувчи ойнадир. Яхши кайфиятни ҳам лаблардаги табассумдан билса бўлади. Улар ички ғазабни ҳам дарҳол ошкор қилади.

Лабларга қараб ҳатто бемор характери тўғрисида ҳам айрим хулосалар қилиш мумкин. Жумладан, қалин ширали лабли одам ўз ҳузурини яхши кўради. Ёки аксинча лаблари юпқа бўлса, бундай одам куйгунчак, гап кўтармайдиган, жиззакидир. Ўртача лаблилар босиқ ва чидамлидирлар. Бири иккинчисига ёпишмай, доимо лаблар очиқ турса фаросати камлигини билдиради. Бундай одамнинг бурун томоқ йўлларида ўсимта бўлиши ҳам мумкин. Кимнинг пастки лаби юпқа, кўкимтир, қуруқ бўлса ошқозон ости безининг иши сусайган ва қанд касаллигига майли борлигидандир. Қалин ва осилган бўлса, қалқонсимон ёки ичак безларининг ёмон ишлашидан, буришган бўлса, у ҳолда ошқозон ости безининг фаолияти ошганидан далолатдир.

Ҳақиқатан, лаблар ўрганган, билган одамга касалликни аниқлашда катта ёрдам беради. Эркак кишининг устки ва пастки лаблари қизариб турса, жинсий кучсизликдан далолат, аёлларда шу ҳол рўй берса жинсий безларда касаллик борлигини кўрсатади. Аёлнинг лаблари юпқа ва рангсиз бўлса, ой кўриши сусайган бўлади. Лаблар кўкариб турса, юрак фаолияти бузилганидан, қуруқ бўлса ошқозон шираси камлигидан, ёрилган бўлса танада витаминлар етишмаслигидан дарак беради. Кимнинг ухлаганида оғзи очилиб, сўлаги оқиб қолса совуқлиги ошган, учуқ тошган бўлса шамоллаганидир. Лаблари титраб турса қўрқув белгиси. Баъзан лаблар қайноқ овқатдан, чойдан куйиши мумкин. Бунда ҳам унинг сезгирлиги пасаяди. Агар кимда юқорида қайд қилинган аломатлар пайдо бўлса, дарҳол шифокорга мурожаат қилишлари лозим.

Лабингиздан табассум аримасин. Самимий кулган лаблар тан-сиҳатлик белгисидир. Иншооло, дарддан йироқ бўлиб, узоқ умр кўриш сизга насиб этсин, азизлар!

СУҲБАТДОШ: Давлатмурод САЪДУЛЛАЕВ.

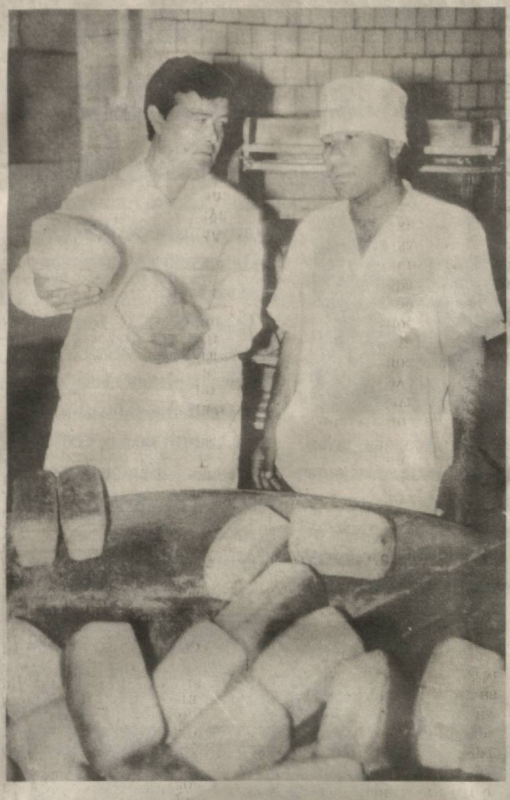

Дунёдаги неъматлар ичида энг азизи нондир. Шу улуғ насибани одамларга бус-бутун тутаётган новвойлар ҳам ардоққа лойиқ кишилардир. Буни дилдан ҳис этиб, меҳнат қилаётган очиқ турдаги «Одил-нон» акционерлик жамиятининг Янгийўлдаги корхонаси меҳнатсеварлари ҳар куни 10 турдаги бўрсилдоқ, ширмой нонларни халққа тортиқ этмоқдалар. Улар қишлоқ меҳнаткашларига намунали хизмат кўрсатиш ниятида А. Ортиқов номли ва «Тинчлик» жамоа хўжаликларида кичик корхоналарни ишга туширишди.

Суратда: тайёр маҳсулот цехи бошлиғи Маҳмуд Турдиматов новвой Бахтиёр Йўлчиев билан нонлар сифатини кўздан кечиришмоқда.

Х. МИРЗАКАРИМОВ олган сурат.

ТАЛАБАЛАР ТЕАТРИ

Мухтор Ашрафий номидаги Тошкент давлат консерваториясида театр студияси очилди. Студия пойтахт марказидаги замонавий меъморчилик услубида безатилган бинода жойлашди. Янги масканнинг очилиш маросими мусиқавий байрамга айланди. Студиянинг симфоник оркестри созандалари ижросидаги дилрабо куйлар, ўзбек санъаткорларининг мумтоз опералардан куйлаган ариялари, шунингдек, дирижёрларнинг маҳорати тадбир қатнашчилари олқишига сазовор бўлди. Мутахассисларнинг фикрича, студиядаги мавжуд шароит бу ерда халқаро мусиқий симпозиумлар, танлов ва фестивалларни ўтказиш имконини беради.

ЧЕМПИОНЛИК ҚЎЛҚОПИ... МУЗЕЙДА

Пойтахтдаги Олимпия шон-шуҳрати музейи экспонатлари сони тобора кўпайиб бормоқда. Спортчиларимиз турли халқаро турнир ва мусобақаларда қўлга киритган ютуқлар самараси — медаллар, кубок ва бошқа совринлар улар сафини тўлдирмоқда. Куни кеча мамлакатимиз спорт юлдузларидан бири, профессионал боксчилар ўртасида жаҳон чемпиони Артур Григоряннинг чемпионлик қўлқопи музейга топширилди.

ДУНЁГА ТАНИТИШ ВОСИТАСИ

ФУТБОЛИМИЗНИНГ РИВОЖИГА ДОИР АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР

Осиё кубоги учун баҳсларда Ўзбекистон миллий терма жамоасининг Япония ва Сурия футболчиларига қарши қандай ўйнаганлигини кўрган футбол мухлислари ҳаяжону ташвиш ҳолатини бошдан кечиришган бўлиши керак. Гап ҳатто қандай ҳисобда мағлубиятга учраганликда эмас, гап майдондаги лоқайд, эҳтимолки, ўйин бошиданоқ тақдирга тан бериб, шунга яраша қилинган ҳаракатда деб айтиш мумкин. Очиғига кўчадиган бўлсак, Ўзбекистон терма жамоаси бир текис ўйин кўрсатолмай қолганлиги бирмунча илгари кўзга ташланган эди. Осиё кубогига йўлланма ҳуқуқини берувчи саралаш ўйинларини эсга олайлик-а. Қўшнимиз Тожикистон билан бўлган учрашувлар ёдингиздами? Душанбеда 0:4 ҳисобида мағлуб бўлиб, Тошкентда 5:0 ҳисобида ғалабага эришилган эди ўшанда.

Бирлашган Араб Амирлигида бўлиб ўтган баҳслардаги натижалар футболимизда юзага келган аҳволни — нима бору нима йўқлигини яна бир карра очиқ-ойдин намойиш этгандек бўлди.

Хўш, нима қилиш керак?

Фикримизча, ишни миллий чемпионатимиздаги аҳволни таҳлил қилишдан бошлаган маъқул туюлади. Ўтказилаётган учрашувларнинг аксарияти керагича мухлисларни жалб қилолмаётгани кўп нарсани билдиради. Бунинг сабаби оддий. Мухлислар ўзлари кутган ўйинни қўмсайдилар. Майдондаги ҳаракат бамисоли малакасиз ва ҳафсаласиз актёрлар томонидан ижро этилаётган саҳна асарини эслатади. Маҳорат етишмайди. Уюшқоқлик йўқ. Ҳар ким ўз ҳолига қараб тўп суради.

Умуман, янги бир «юлдуз»ни кашф этмаган мавсумни мавсум ҳисобига қўшиш мумкинми? Масалан, бу йилги биринчиликда ким ўзини кўрсатди? Ўртамиёна футболчилардан ташкил топган жамоа ўртачадан юқори ўйин кўрсатишига ким ишонади?

Маҳоратли футболчилар худди санъатда бўлгани каби, соғлом рақобат юзага келган ҳоллардагина етишиб чиқади. Бизнинг бугунги биринчилигимиздаги вазият эса бунга асло имкон бермайди. Яъни муносиб командалар нариси билан беш-олтидан ортмайди: «Навбаҳор», «Нефтчи», МХСК, «Пахтакор», «Нурафшон»...

Бас, шундоқ экан, олий ва биринчи табақалар жамоаларига қўйиладиган талабларни қайта кўриб чиқиш, давр талабларига жавоб бермайдиган жамоалардан воз кечиш ёхуд қуйи табақалар қаторига тушириш тўғри эмасмикан?

Маълумки, олий табақада бугунги кунда 16 команда иштирок этмоқда. Бу камми ёки кўп? Фақат рақамларга қараб баҳо бериладиган бўлса, кам ҳам эмас, кўп ҳам эмас. Жамоалар таркиби ва улар томонидан намойиш этилаётган ўйин савиясидан ке-

либ чиқиб баҳоласак-чи? Унда бу масала устида жиддий бош қотириш лозимлиги маълум бўлади. Фикримизча, аҳволни бирмунча яхшилаш учун икки йўл бор. Биринчиси — олий табақа командалари сонини саккизтага, жуда бўлмаганда 12 тага тушириш керак. Токи унда фақат кучли жамоалар кураш олиб борсин. Иккинчиси — юқоридагича ўзгаришнинг имкони бўлмаган тақдирда, мавжуд 16 командани тенг иккига, яъни саккизтаданга бўлиб, икки тур ўйинлардан сўнг ҳар икки гуруҳдаги кучли тўрт командага яна бир гуруҳга бирлашган ҳолда чемпионлик учун кураш олиб бориш имконини бериш лозим. Гуруҳларда 5-8 ўринларни эгаллаган жамоалар ҳам ўзаро бирлашиб, олий табақани тарк этувчи жамоаларни аниқлаб оладилар. Энг муҳими, мавсумда ўтказиладиган ўйинлар сони ўша-ўша 28 тада қолади. Жамоа мураббийлари ўз шогирдлари билан ўқув машғулотлари ўтказишларига ҳеч бир зарар етказилмайди.

Биринчи табақа ҳақида ҳам шундай фикр билдириш мумкин. Маълумки, бу табақада 27 та команда иштирок этади. 27 команда, бу айтишга осон. Турли катта-кичик мусобақа, турнирларни ҳисобга олмаганда ҳам улар бир мавсумда 52 та ўйин ўтказишлари лозим. Агар ўйинлар ҳар ҳафтада ўтказилганда ҳам 52 ҳафта керак бўлади. Демак, ўйинлар оралиғини қисқартириш лозим. Чемпионат ташкилотчилари ҳам шундай қилишмоқда, албатта. Оқибатда оралиқ 3-4 кунни ташкил этмоқда. Қани энди айтингчи, ўйинчилар қачон машқларда қатнашадилар, мураббий-устозлар қандай машғулотлар ҳақида бош қотирадилару нималарга эришадилар? Олий табақа командалари биринчи табақадаги жамоалар вакиллари ҳисобига тўлиб, бойиб боришини назарда тутадиган бўлсак, футболимиздаги умумий аҳвол нега ёмонлашиб бораётгани аён бўлади-қўяди.

Наинки, хорижга чиққанда футболимиз савияси миллий биринчилигимизда қанча жамоа қатнашиши билан эмас, уларнинг савияси, жамоаларда вояга етган ёки етаётган футболчилар билан намоён этилади.

Шу ўринда яна бир мулоҳаза. Кейинги йилларда Осиё мамлакатлари билан узвий алоқалар ўрнатиш йўлидан борилаётгани яхши, албатта. Лекин Бирлашган Араб Амирлигида давом этаётган Осиё кубогида кўрсатилаётган ўйинлар савияси Европа ва Лотин Америкаси у ёқда турсин, ҳатто Африка қитъасининг айрим етакчи командалари савиясидан ҳам паст эканлиги аён бўлмоқда. Йирик ҳисоблар, баъзилар ўйлагандек, ҳужумчилар маҳоратини эмас, ўйинни ташкил этишда Осиё командалари анчайин нуқсонларга эга эканликларининг белгисидир.

Нима демоқчимиз? Модомики, мақсад нафақат Осиё қитъасида, балки жаҳон футболида муносиб қатнашиш экан, ҳаракат ҳам шунга яраша бўлмоғи даркор. Бунинг икки йўли бор. Биринчиси, ички биринчиликда ҳар бир учрашувнинг муросасиз курашларда ўтишини таъминлаш ва вақти-вақти билан дунёнинг, хусусан Европа ва Лотин Америкасининг етакчи жамоалари билан хоҳ Ўзбекистонда, хоҳ ўша мамлакатларда куч синашиб туриш. Шундагина маҳорат ошиб боради, шундагина ҳар хил турнирларда эришилган натижалар юқори бўлади.

Футбол нафақат ўйин, у айни вақтда юртимизни дунёга танитишнинг ўзига хос воситаси ҳам. Зеро, бу воситадан унумли ва ўринли фойдаланиш даркор.

З. РИХСИЕВ.

10 яшар Валтер Лопес Рейес гондурaслик таниқли олимлар ва тиббиёт ходимларини боши берк кучага киритиб қўйди. Маълум бўлишича, боланинг ҳозирги вазни бор йўғи 6 килограмм ва бўйи 43 сантиметр, яъни салкам икки қарич бўлиб, туғилган пайтда кафтга сиғарди. Олимлар «бармоқ»дай боланинг қандай қилиб дунёга келгани тўғрисида ҳануз бир фикрга келолмай гаранг.

Валтер ақлий жиҳатдан соғ. Тезроқ улғайиб машина сотиб олиш ва унга уйга «келин» олиб келишни орзу қилади. Энг катта нияти — келажакда албатта генерал бўлиш.

Турфа олам

Ҳиндистон ва Бангладеш ҳукуматлари Ганга дарёсини иккига бўлиб олмоқчи. Бангладеш ҳукумати раҳбари Ҳасинийнинг Деҳлига расмий ташрифи чоғида ана шу масала муҳокама қилиниши кутилмоқда. Мазкур масала анчадан бери икки қўшни мамлакат ўртасида дўстона муносабатларнинг ривожланишига тўсқинлик қилиб келарди.

Маълумки, Ганга дарёси ҳар икки мамлакат ҳудудидан оқиб ўтади. Дарёда кема қатновини йўлга қўйиш мумкин. Бу эса икки қўшни давлат ўртасида ўзаро савдо-сотиқ алоқаларини янада кенгайтиришга имкон беради.

* * *

Англиялик 29 ёшли Роберт Гарсайд ер шари бўйлаб югуриб чиқишга аҳд қилди. У 7 декабр куни ўз сафарини Лондондаги марказий кўчалардан бирида бошлади.

Маълумотларга қараганда, Р. Гарсайд 2000 йилгача бешта қитъадаги 53 мамлакат ҳудудини босиб ўтади. У ҳар куни 50 километр масофани югуриб ўтишга аҳд қилган. Робертнинг ўз мақсадига етиши учун камида 50 жуфт пишиқ спорт оёқ кийими керак бўлар экан.

Газетхон муҳокама этади

БЕШИК БОЛАСИ БЕК БОЛА

«Қишлоқ ҳаёти» газетасининг 1996 йил 1 ноябрь сонида «Бешик боласи—бек бола» сарлавҳали мақола чоп этилган эди. Унда халқимизнинг энг яхши удумларидан ҳисобланмиш бешик тўйлари ҳақида фикр юритилиб, бугунги кунда у орзу-ҳавасдан кўра кўпроқ мажбуриятга айланаётганлиги эътироф этилган ва ортиқча чиқимларга барҳам берилиши таъкидланиб, ўша маблағлар кичикинтойлар соғлиги ва камоли йўлида сарфланса деган таклиф ўртага ташланган эди. Таҳририятимизга ана шу мақола юзасидан кўплаб хат-хабарлар келмоқда. Қуйида уларнинг айримларини эътиборингизга ҳавола этамиз.

САРПО САВЛАТМИ?

Қутлибека Раҳимбоеванинг қаламига мансуб «Бешик боласи-бек бола» мақоласини ўқиб таъсирландим. Негаки, унда мени кўпдан бери безовта қилиб келаётган муаммо кўтарилган. Газетхонларни мунозарага чорлаган бу мақола менинг ҳам қўлимга қалам тутқазди.

Гап шундаки, бугунги кунда кўпгина ота-оналар фарзандларининг кўнглига қараб эмас, бўлажак қудаларнинг бойлигию мансабига, шон-шуҳратига, қолаверса йигит-қизларнинг сумбатию ҳуснига маҳлиё бўлиб тўй қилишади. Кейин эса ўзлари жабр кўриб «аттанг» деб қолишади.

Назаримда нафақат мақолада фикр юритилган бешик тўйлари, балки баъзи жойларда суннат тўйи ва никоҳ оқшомлари ҳам кимўзарга, бойликнинг намойишига айланиб кетаётганга ўхшайди. Менимча, бу мақола ҳар бир маҳаллада, хотин-қизлар қўмиталарида ўқиб-ўрганилмоғи, керакли хулосалар чиқармоғи фойдали. Шунда кимўзарга тўй қилиб атрофдагиларни ҳам хижолатта, ҳам кераксиз сарф-харажатта қўяётган кимсалар ўз қилмишларидан уялишар.

Аммо бир нарсага ҳайронман, ҳар бир маҳаллада тўйларни тартибга соладиган оқсоқоллар бўлишига қарамай нега ҳанузгача кўнгилни хижил қилувчи сарпо намойишлари давом этмоқда. Ахир сарпо элга кўрсатиладиган томоша эмас, балки тўйчи яқинларининг кўнглидан чиқариб қилувчи совғаси-ку. Уни элнинг нигоҳидан ўтказиш бу мақтанишдан, ўз бойлигини намойиш қилиб ясама обрў орттиришдан бошқа нарса эмас.

Менимча, бу одат болалаб кетса яхши эмас. Акс ҳолда у муаллиф таъкидлагандек, кўпчиликка ортиқча зўриқишу хижолатликни пайдо қилади. «Қўшнимдан қолмай, мени бировдан кам жойим борми» дея оила аъзоларига жабр қилаётганлар ҳам бор. Борга бор, энди, йўқ киши нима қилсин!

Фарзандига атаб ким қанча сарпо қилса ўзининг иши, аммо уни намойиш қилиб, битта-битталаб эл назаридан ўтказиш уят. Ахир, бу маънавиятимизга ҳам, урф-одатларимизга ҳам сира тўғри келмайди. Истагим, шу мавзудаги мақолалар газетада тез-тез чоп этилса, бу билан оз бўлса-да тўйларимизнинг ҳуснига доғ бўлиб тушаётган ноxуш ҳодисалардан қутилган бўлардик!

Иқболжон ХОЛМИРЗАЕВА,
Андижон вилояти Олтинкўл тумани.

БАХТ СОҒЛИҚДА

Тўғриси, мақолани ўқиб чуқур ўйга ботдим. Гўё унда кўнглимдаги гаплар топиб ёзилгандек, қани эди муаллиф ўртага ташлаган муаммо ҳал бўлса. Севикли онахонларимизу орзу-ҳавасли опахонларимиз бойлик, кийим-кечак эмас, маънавий баркамоллик, сиҳат-саломатлик катта бахт эканини дилдан ҳис этсалар. Ахир, қачонгача майда-чуйда орзу-ҳаваслар қулига айланиб кун ўтказамиз. Биз ҳам энди инон-ихтиёри қўлида бўлган мустақил давлат фуқароларимиз, яъни ана шу озодликнинг қўриқчилари, уни мустаҳкамловчи инсонларимиз. Шундай экан ўзимизнинг кимлигимизни бешигу суннат тўйларда қилган сарполаримиз билан эмас, фаҳм-фаросатли, соғлом, билимдон, тарбияли фарзандларимиз камоли билан кўз-кўз қилсак.

Яқинда қизиқ бир воқеанинг гувоҳи бўлдим. Қўшним Ҳалимахон кенжа неварасига бешик олиб борди. Мен ҳам қуда бўлиб бордим. Ана сарпою, мана сарпо, ана карнай-сурнаю қўшиқчилар, бири қуйиб, бири қўшиқ бошлайди денг, бир пайт пул қистириш бошланди. Иккала томон тарафга пул «сочишди». Энди дастурхонга тортилган ноз-неъматлару қуюқ-суюқ овқатларни айтмай қўяверинг... Буларнинг бари соғлик олдида бир пуллик эканлиги икки-уч кундан кейин маълум бўлди. Ҳалимахоннинг ўша кенжа невараси хасталаниб дунёдан ўтди. Она бўлмиш бешик тўйи ташвиши билан 2-3 кун елиб-югуриб, боласига яхши қаролмаган. Тўй куни эса чақалоқнинг иссиғи борлигини қайнонасию онасига айтса-да, улар «ҳеч нарса қилмайди, ўтиб кетади» деб уни овитиб, хизматта чорлашган. Кечга бориб боланинг аҳволи оғирлашгач, касалхонага олиб боришади. Аммо энди вақт ўтган, гўдакнинг митти юраги дардга бардош беролмай, бувию холаларининг қўша-қўша сарполарию қимматбаҳо бешигу ўйинчоқларига бепарво дунёдан кўз юмган. Энди Ҳалимахон нима қилишини билмай, юм-юм йиғлайди. Дарди ичида. Куёви «ўғлимга қарамай, ўлдирдинг» деб қизини ҳайдаб юборди. Биз тўйга борганлар ҳам бундан хижолатдамиз.

Азизлар, истайманки, бундай ноxушлик ҳеч кимнинг хонадонида содир бўлмасин, аммо унутмайликки, бизга зарури фарзандимиз бахти, соғлиги, оиласининг тинчлиги. Қўлимиздан келса шу эзгу ишларда уларга кўмакдош бўлайлик, қабатида турайлик.

М. МИРДАДАЕВА,
Тошкент вилояти, кўп болали она.

Сўраган эдингиз

ОБУНА ТЎХТАМАЙДИГАН ЖАРАЁН

Куни кеча таҳририятимизга бир йигит кириб келди. Ўзини таништиргач, ишлаётган ташкилотини комиссия босиб, салкам уч ҳафта тафтиш қилганлигини, натижада пул билан бўладиган барча муомалалар тўхтатилиб 1997 йилга обуна бўлишолмаганини айтди. «Нима, энди биз бутун йил газета-журналсиз ўтирамизми?» деб сўради у.

Аввал ҳам шунга ўхшаш саволларни кўп эшитганимиз, қолаверса, обуна қандай бораётганига бўлган қизиқиш мухбиримизни Республика матбуот тарқатиш марказига етаклаб келди.

— Йўқ, бундай бўлиши мумкин эмас, — деди Марказ бошлиғи Абдусаттор ОРТИҚОВ. — Биринчидан, келгуси йилга обуна тўхтагани йўқ. Тугамайди ҳам. Чунки обуна — тўхтамайдиган, йил бўйи босқичма-босқич давом этадиган жараён. Фақат бир нарсани эслатиб ўтишим даркор: биз қуйи ташкилотларимизга обунанинг дастлабки натижаларини 20 декабргача Марказга етказишларини сўраганмиз, холос. Сабаби биз ҳам ўз навбатида бу ҳақда мамлакатимиздаги барча марказий нашрлар чоп этиладиган «Шарқ» нашриёт-матбаа концернини хабардор қилишимиз лозим. Биз берган мана шу маълумотга қараб 1997 йил 1 январдан қайси нашр қанча нусхада чоп этилиши белгиланади.

Бинобарин, 20 декабргача бўлган маълумотга кирмай қолган ёки бу муддаттача улгурмаган ташкилотлар ва якка шахслар ўзларига қулай почтага келиб, у ёки бу газета-журналга обуна бўлишлари мумкин. Фақат энди улар ўзлари севган нашрни 1 февралдан оладилар. Шу тариқа, юқорида таъкидлаганимдек, босқичма-босқич обуна бўлиш давом этаверади.

— Ўтган йил билан қиёслаганда бу йилги обуна натижалари қандай?

— Дилни қувонтирувчи натижалар билан бир қаторда кўнгилни хира торттирувчи натижалар ҳам бор. Ҳар йили бўлганидек, мамлакатимизнинг нуфузли нашрлари — «Халқ сўзи», «Ўзбекистон овози», «Правда Востока» каби газеталарга ёзилган обуначилар сони аллақачон ўн мингдан ошиб кетди. Лекин ўтган йил билан қиёслайдиган бўлсак, имкониятлардан тўла фойдаланилди, дея олмаймиз. Бу борада мен «Маърифат» ва «Учитель Узбекистана» газеталари эришган натижаларни мамнуният билан таъкидлашни истардим. Айтишим лозимки, бунга ушбу нашрларнинг муассислари саъй-ҳаракатлари туфайли эришилди, албатта. 13 декабргача олинган маълумотларга қараганда, «Маърифат» газетасига 36037 та ёки ўтган йилга нисбатан олганда 126,3 фоиз обуна қилишга муваффақ бўлинган. «Учитель Узбекистана»га обуна бўлганлар сони ҳам ўтган йил билан қиёсланса, 126,4 фоизни ташкил этади.

Болалар нашрлари — «Тонг юлдузи» ва «Солнышко» газеталарига обуначилар сони ортиб бораётганлиги айниқса қувончли ҳол. Бу, биринчидан, ҳар қандай шароитда ҳам ота-оналарнинг ўз фарзандларига бўлган эътиборни англатса, иккинчидан, ушбу газеталар ўз ўқувчилари қалбидан мустаҳкам ўрин олганлигини исботлайди.

Шунингдек, «Ишонч» газетасига обуна бўлиш ҳам дуруст олиб борилганини қайд этишим лозим. Фоизлар тили билан қиёслашда давом этадиган бўлсак, у ҳолда нисбатан янги нашрлар — «Маҳалла» ва «Миллий тикланиш» газеталари ҳам ўсишга эришдилар, деб айтишимиз мумкин. Бироқ рақамларга мурожаат қилсак-чи? 13 декабргача «Маҳалла» газетасига 3463 та, «Миллий тикланиш» газетасига 883 та киши обуна бўлган. Бу ҳали оз, албатта.

Кези келганда, «Тошкент ҳақиқати», «Оила ва жамият», «Постда», «Нурли жол» газеталарининг муштарийлари сони ортганлигини айтишим лозим.

— Албатта, у ёки бу нашрга обунани уюштириш муассис ва қолаверса, ушбу нашр жамоасининг ўзига ҳам кўп жиҳатдан боғлиқ. Лекин масалага чуқурроқ ёндошадиган бўлсак, матбуот тақдири айни вақтда маҳаллий ҳокимиятларнинг ҳам долзарб вазифаси бўлиши даркор. Кўп йиллик кузатишлар шуни кўрсатмоқдаки, қаердаки матбуот камроқ тарқатилса, ишлаб чиқариш кўрсаткичлари ҳам ўша ерда паст бўлади. Шундай эмасми?

— Жуда муҳим масалани кўтардингиз. Шу муносабат билан мен вилоятларда обунани ташкил қилиш қандай бўлганлиги ҳақида 13 декабрга бўлган маълумотларнинг айримларини эътиборингизга ҳавола этмоқчиман. Ўйлайманки, хулосани ҳокимларнинг ўзлари чиқариб оладилар. Ҳар доим бўлганидек, Фарғона водийси вилоятларида обуна нисбатан яхши ташкил этилган. Аммо мени қувонтиргани, бу Жиззах вилоятида обуна бўлиш ўтган йилга қараганда кескин кўтарилганлигидир. Қорақалпоғистон Республикасида, шунингдек, Сурхондарё, Навоий ва Тошкент вилоятларида ҳам обуна жараёни бирмунча дуруст ташкил этилганлигини таъкидлашга тўғри келади.

Таассуфки Қашқадарё, Бухоро вилоятлари ва пойтахтдаги аҳвол, айтиш мумкинки, ҳақиқий ҳолатни акс эттирмайди.

— Яқинда бир жамоа хўжалигида бўлганимизда раис айнан қишлоқ хўжалигига оид қарорни орадан уч кун ўтган бўлишига қарамай, ўқимаганлигини тан олди. Раҳбар шундай деб тургач, оддий фуқаролардан гина қилишга тил бормайди.

— Матбуот — маънавият кўзгуси. Унга бот-бот қараб турилмаса, қиёфани йўқотиб қўйиш мумкин. Маънавиятдан йироқлашиш охир-оқибатда фожеага олиб боради. Президентимиз қарийб барча маърузаларида ушбу масалага эътибор қаратаётганлари бежиз эмас. Тўғри, ҳозир маълум сабабларга кўра нашрлар нархи қимматлашиб кетди. Якка тартибда обуна бўлиш оғирроқ балки. Аммо, жамоа бўлиб ёзилиш мумкинку, ахир. У ёғини сўрасангиз баъзи кутубхоналарда ҳам газета тахламлари тикилмайдиган бўлиб қолди.

Яна такрор айтаман: матбуот — маънавият кўзгуси. Бу кўзгуни авайлаб-асрашимиз даркор.

— Гоҳо одамлар «газета-журналларни вақтида ололмаймиз» деб шикоят қилишмоқда.

— Шу муносабат билан менда бир таклиф бор: келинглар, умумий гап-сўзлардан аниқ хатти-ҳаракатта ўтайлик. Бу ҳол қаерларда ва кимлар томонидан содир этилаётганини яширмай, рўйи-рост айтишсин, таъсирчан чораларни кўрамиз. 1997 йилда кафолатланган хизматга ўтишга қатъий аҳд қилганмиз. Зарур бўлган ҳолларда бемалол хабар қилишсин.

Мурожаат учун телефонлар: 34-85-88, 33-67-71.

Қўлни қўлга бериб, ўзаро ишонч асосида ишласак, ўйлайманки, ҳеч кимда норозилик туғилмайди, аксинча, умумий ишимиз янада равнақ топади.

Муҳаммад ЗАЙНИДДИН.

ТАҲРИРИЯТДАН:
Азиз дўстлар!
«Қишлоқ ҳаёти» — сизларнинг ҳаётингиз, орзу-умидларингиз ифодасидир. Ўз манфаатингиз ифодачиси — «Қишлоқ ҳаёти» газетасига обуна бўлинг! Ҳали ҳам кеч эмас. Обуна — тўхтамайдиган жараён.
Биз ҳамиша Сизлар билан ҳамкор, ҳамнафасмиз.

Бош муҳаррир Неъмат ЁҚУБОВ

Таҳрир ҳайъати: Маркс ЖУМАНИЁЗОВ, Расулмат ҲУСАНОВ, Мирзажон ИСЛОМОВ, Маҳмуд МИРЗАЕВ, Эрқул ЗИКРИЁЕВ, Сиддиқжон МУҲАМЕДЖОНОВ, Мирғиёс ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Суннатилла САЙДАЛИЕВ, Обиджон ҒОФУРОВ (масъул котиб), Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ.

ҲОМИЙ: «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» давлат—ширкат қўмитаси

«Қишлоқ ҳаёти» — «Қишлоқ ҳақиқати» газетасининг вориси

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб — 33-09-93. Деҳқончилик бўлими — 36-56-35, 36-54-51. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 36-56-34. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими —36-56-36. Ахборот ва спорт бўлими — 36-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 36-54-52.

Рўйхатдан ўтиш тартиб рақами 6. Буюртма Г— 0696, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 19.30

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.

1 2 3 3 4 6.